Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

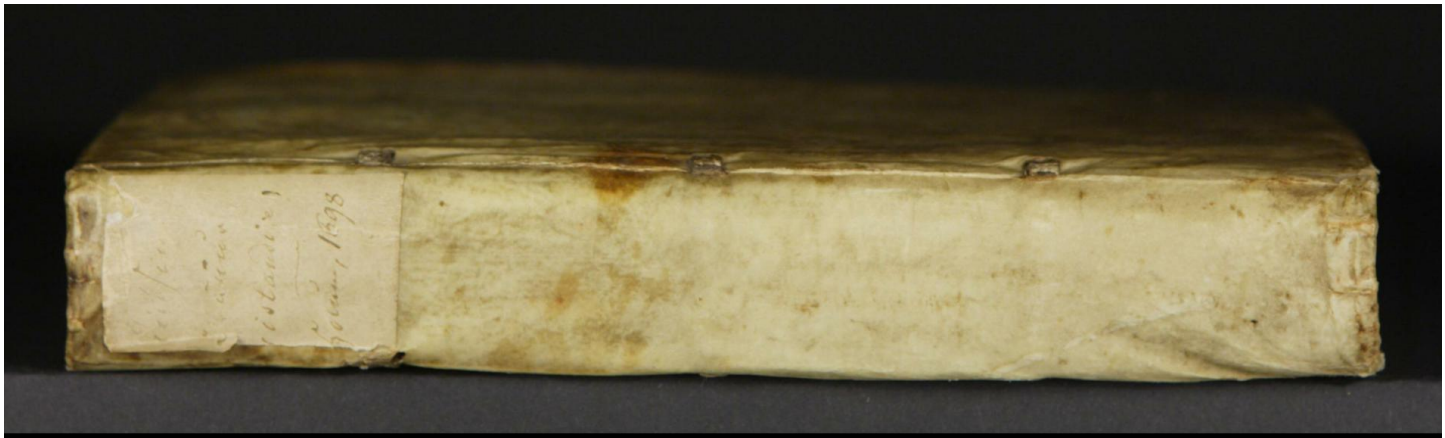

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Vm
Good Werken

Ein christeleg skyr og lioz
Predikun/ teken aþ Evangelio/ sem
þellur a þiorda Sunnudag epter
Trinitatis/ Luc. 6. Cap.

Predikud aþ

Doct. Polycarpo Leiser

Vilogd til Skyringar og Skilnings
þeim gagnlegasta Lærdome
Vm Good verken

Vier erum hans Verk/ skapader i Christo Jesu/ til ad giora Godverken/ Ephes. 2.

Vier erum Guds Børn/ Johañ. 1. Rom. 8. Par þyrer hæþer oss ad lifa so sem Guds Børnum.

1615

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Til Lesarans

GVðrsu naudsynlegt þad er a þessum hæ
seinostu Tymum ad þrañ þylgia þeim
saña Lærdome vm Godverken/ z huðr
nen eda mz huðriu mote syndugur Mi
dur verdur þyrer Gude og j hans Auglite þro
mr z riettlatur/ z sydan Erþinge eilyþs Lyfs
þad meiga aller gudhrædder og goder Menn sky
nia z skilia/sin huxa vilia vm syna Sæluhialp
Guds Ord og heilög Kenning kienner oss/
ad Madurenn þæe Syndaña Fyrergiefning og
verde riettlætur þyrer TRVna/þad er ad skil
ia/ap skiærre Mad og Myskun Guds/þyrer Æ
nan og Forþienan Lausnarans Jesu Christi/
vid huðrre Mad og Myskunar giæsku Guds sa
synduge tekur med sinne Tru / alyka, so sem
Þurfamaduren tekur med synum Hondum vid
þeirre Aulmosu/sem honum verdur giefen/ og
ad Menn kuske med godum Verkum slykt ecke ad
forþiena/eñ þo samt sem adur sie Menn skyld
uger Godverken ad giora/vnder Tøpun sinnar
Sæluhialpar: Þuiad huar sem ad er sön og ri
ett Tru/þar epterþylgia Godverken/so sin obri
gdanlegur Avæxtur Truareñar. Þuiad lyka sin
gott Trie kañ ecke ad vera Avaxtarlaust/so er
omogulegt ad Truen sie æn godra Verka. Eñ
huðr ecke slæst Godverken j Lyfe og Framűper
de Mansins/þar eru spñ og lios Merke/ad þ^v
er eingen riett Tru. Þuiad so omogulegt sem
þad er ad skilia Hitan þra Elldenum/Birtuna

þra

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

þra Soluñe/so er omögulegt ad skilia Godverk
en þra Truñe/Madur hlytur ad hafa annad
huørt huørtueggia /eda huørke. Og þesse er sa
riette og sañe Lærdomur vm Godverken/ og
Mãsins Riettlæting þyrer Gude/a mote huør
ium Lærdome Papistar standa og strydst med
allre Makt/og hallda ad Maduren kunne med
sijnum godum Verkũ ad bæta þyrer Syndernar
og þorþiena Mæd og Myskun Guds/huad ber
lega er rangt ẽ ogudlegt. Er þui Höfud naud
syn ad þessar tuær Lærdoms greiner verde vel
athugadar/so Menn þæe sañan Skilning a þñe
Par næst/so sem j Pavadomenum var hallded
ad Menn ættu og mættu þorþiena Syndarna
Fyrergiefning/Riettlæte og eilijft Lijf/so hall
da eñ allmarger/ad til Syndaña Fyrergiefnin
gar/og ad verda riettlæter ẽ sæluholpner/þur
fe ecke añad eñ ad trua/Menn þurfe ecke God
verken ad giöra/þad sie noog ad trua/og med
taka heiløg Sacramenta/ẽ ct. J þridia Lage
þiñast þeir sem so eru galder og blinder/ad þr
hallda ad þesse nye Lærdomur (sñ þr kalla)
bañe ad giøra Godverken/þar sie eingen þørf
nie Mandsyn a: Huad berlega er rangt talad/
og slykra Mañna Fyrerdæming er riettileg/ so
sem S. Paull ad Orde kuedur j Pistlenum til
Romveria.

Og so ad Menn mættu þæ sañan Skilning
a þessum tuemur Höfudgreinũ ehristelegs Lær
doms/sem er vm Godverken og Mansins Ricr

 læting

Til Lesarens

latíng þyrct Gude/þess añats/eg ottast ad vm þetta Eyne sie ecke j øllum stödum/so skyrlega kient og predikad sem skylde. Þa lat eg þessar tuær Predikaner prenta/ wrlagdar wr þyskv Maale/þeim til Lærdoms og Leidrietinger/ sem þeñan Lærdom medtaka vilia. Gud almæ ttugur giefe sín hellaga Anda j vor Hiörtu/so ad hans Sañleiks ord og styrkur Sæluhealpar Lærdomur mætte j vorum Hiörtum og allra christeña Maña grodursetiast ǂ rotfestast/þeim og oss øllum til eilyfrar Sæluhialpar.

G. Th. S.

MEred Myſkunſamer/ liſka ſem ydar Fader er myſkunſamur. Aunguan ſkulu þier dæma/ ſo ad þi er dæmeſt etge/ Fordæmed ecke ſo ad þier þordæmeſt eige. Fyr ergiezed/ og þa mun ydur þyr ergiezed verda. Giezed/ og þa ſkal ydur giezaſt. Sampryckta goda og velſtickna yþerþliotanlega Mæling munu þeir giezaſ yduart Skaut. Putad med þeirre hinne ſømu Mælingu huørre er þier mæled wt/ mun ydur jnn aptur mælt verda.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Auga/þar ed þu sier ecke sialfur Bialkan j þijnu Auga? Þu Hræsnare/Drag fyrst vt Bialkan vr þijnu Auga/ ꝛ sia þu þa so til/ad þu þær vtdreiged Flisina vr þijns Brodurs Auga.

Vtlegging Textans.

Þetta Evangelium er þartur þeirrar dyrdlegu og agiætu Predikunar/sem vor liufe Lausnare Jesus Christur a ödru Aare sijns Predikunar embættis/hafde a einu Fialle fyrer allmyklum Manfiölda. J huörre Predikun innebunden og falen er Summa/Jnnehalld og Mergur guddomlegs Lærdoms vm rietta Skilning ꝛ Vndirstödu/Tijdkan eda Medferd Lögmalsins og Evangelij.

Þuiad/þa vor Drotten Jesus hafde nylega vppfyriad sitt Predikunar embætte/og var teken til ad bera fram þann huggunarsamlega Lærdom sijns heilaga Evangelij/vm Nadarrijka Myskun Guds huöria Messias og Heimsins Lausnare at te ad veita og giefa mannlegu Kyne/ þa hafa nockrer fundest (sem merkia maf gudspiallegre Historiu) þeir ed j þann

Mata

Mata toku vpp hans Predikaner / so sem hann aptæke Lógmalsins Lærdom Vm Godverken / Og hapa pui meint og halded / ad a mille Christum og hans Motstódumanna Phariseana være pesse Agreiningur j Lærdomenum / sem er / ad Phariseí hielldu pram̃ godum Verkum / og sidsamlegu Framferde a medal Manna / enn herran Christur med sínum Lærdome giæpe Ordsók og Epne par til / ad Menn hirte ecke par vm Godverken / ap pui ad Menn porliete sig vppa Naad og Myskun Guds

J giegn soddan rangre ↄ pælskre Meiningu setur Christur pram̃ sannan Lærdom j pessu Evangelio / og vottar med klarum og liosum Ordum / ad han̄ sie ecke komen til pess ad aptaka Godverken eda Lógmaled / helldur ad vppfylla þ / og hallda pui vid Magt. Enn petta lætur hann̄ skie med tuennu mote. Fyrst par med / ad han̄ sial pur veite Lógmalenu pulla og alla hlydne og take par med vppa sig / og ap oss / alla Sók og Sekt / sem vier hófum porpient / og bitale ↄ borge par fyrer. Par med pa vilie han̄ giepa peim rietttruddu sín heilaga Anda / fyrer hudrs Styrk og Adstod / peir skulu verda endurfædder / so peir sial

þer take til ad hugsa vm Lögmaled / og ad giöra Godverken / þau sem Gude eru mykl u þægelegre en Godverken þeirra Skript lærdu og Phariseaña.

Nu so sñ Christo heþur geinged hia Gydingönum / so klagar S. Pæll vm hid sama j Pistlenum til Rom: 3. Cap. Þui ad þa hañ hafde kient þm þa Lærdoms grein vm Kiettlæting hins Synduga / og hvörnen hañ yrde þyrer Gude reettlætur / eg þa hañ hafde med eönnum Kökum / ẽ Kitningar ordum bervíssad / ad Madr verde riettlætur an Lögmalsins Verka / allei na þyrer Truna a Jesũ Christum, Strax þunduſt þar nöckrer Motmælendur / sem hielldu ad hñ afstæke Lögmaled med Tru ñe / huad S. Pæll med öllu afseiger og þuermeitar / Rom. 8. Jtñ / Þegar hñ kien de ad huar Synden yfergnæfer / þar yfer gnæfde myklu meir Naad Guds / Rom. 6 Strax þunduſt Mañ sem þad so vtlögdu / Nu vel / lætum oss þa bliſa j Syndeñe / so Naden verde þess yfergnæfanlegre. Eñ sliſkre ogudlegra Maña Kædu ansar Post ulen med Stygd / og seiger ad þeirra Fyr erdaming se riett / sem so tala eda meina

Þetta er gamall Þattur i Vare

imsins / þuiad líkz so sem Konungleenn segur Eitur og Olnbogan / vr þeim bestu Blomstrum ꝛ Grösum / so vmbreyta þr ogudlegu á eim hellstu og bestu Greinum Guds ords j annarlegar Meiningar / sier sialfum til Fordiörfunar og Glötunar.

Slýk Dæme finnast almeñelega a vorum Dögum / epter þeim þarf ei langt ad leita / þau eru augliosare eñ vera skyllde. J Pauadomenum / þegar Mönnum var kient ad þeir yrde riettlater og saluholpner fyrer Godverken / þa kiepteſt huor Madur vid / ad giöra Godverken sem flest / og þaimerkte þar med ad þorpiena / og margur meintoku sig miög j þm Epnū. Meñ huxudu þa ꝛ ecke alleinaſta vm þau Godverken / sem Gud hafde sialfur boded / heldur vm hin og önnur Godverk sem þeir sialfer vphuxudu / vm huör Verk Christur talar j Gudspialleum / med sömu Ordum sem Esaias Spamadur hafde adur mællt. Forgiefins dyrka þeir mig med Manna setningum / ꝛ ct.

Enn nu a þessum vorum Dögum / þegar Mönnum verdur kient epter Guds ordi hliodan / ad Meñ verde ecke riettlæter fyrer Godverken j Guds Anglite / heldur

þyrer Truna a Jesum Christum / + ad eingen kuñe himerijke med sijnum godum Verkum ad þorþiena / helldur haþe Jesus Christur þad þorþient þyrer alla / med sijne beisku Pijnu og bitrum Dauda / og ad eilijþt Lijf sie Skeinkur og Garþa Guds j Jesu Christo vorum Lausnara / nu vill nalega eingen Madur[s] giora Godverken. Og þ eñ er meira / ad þeir þinnast mymarger sijn Skulldena gieþa Guds orde / huort þr kalla nijian Lærdom / seigande / ad hann sie Ordsok og Epne / huar þyrer ad oll Godverk sie nu nidurlogd / og so sem þyrerboden / huar med ad Syndum + Glæpum verda allar Dyr og Gatter opnadar. Þar þo vor liufe Lausnare Jesus Christus / he þur oss endurleyst og þrelsad vr Daudanū og Fyrerdæmingunne / ecke til þess ad vppbyria eda stikta Sialþrædis skola / eda Strꝛka stodul / so huor og eirn meige lifa + læta epter þui sem hañ vill / helldur hef ur hañ endurleyst oss til þess / ad hū hreinse sier Folk til Eignar / þ astundunarsamt sie til allra godra Verka / Tit 2. Og so sem S: Johañes vottar / 3. Cap. Ad Sonur Guds sie j heimen komen / ecke ad aptaka eda nidurbriota Godverken / helld-

ur

ur Verken Diöþulsins.

Soddan Misbrwkan og ranga Vtleggíng christelegs Lærdoms/eiga aller truer Guds orda þienarar ad avijta og straþþa ẏ heñe med allre Magt j mote ad standa þad þeim mögulegt er. Og vppa þad sama er þetta Evangelium ærlega kient og predikad j christelegre Kirkiu/j huörju Evangelio ad stendur lios og skyr Lærdomur vm þau riettu og söñu Godverken sem Gude eru þægeleg. Og vppa þad ad engẽ skule med riettu misbrwka Guds Nadar Godgirnd og Myskun til Synda og Sialþradis/þa þramisetur Christur j þessu Evangelio þyrer alla christna Menñ og rietttruada/ huörnen þeir eige ad jdka sig og æfa j godum Verkum med allre Astundan. Og hefur þetta Evangelium tuær Greinir jñe ad hallda/sem eru þessar.

1 Fyrst talar Herran Jesus vm Godverken In Genere/þad er/so sem almennelega/avijsande og kiennande/med huörium hætte og huilükre Adferd þesse Lærdomur vm Godverken skule j Evangelio Mönnum þramisettur og kiendur verda/og huörnen Mönnum eige til godra Verkanna ad verda hallded.

Þar

2 Þar næst j annare Grein talar Christur vm Godverken in Specie/ þad er/ sierlega eda sier j lage/ og kienner huörnen þeim godum Verkum eige hættad ad vera/ sem hann vill j Evangelio haþa og heimta af þeim öllum/ sem hans sanner Lærisueinar og Epterþylgiarar vilia vera. Vm þessar tuær Greinner skal j epterþylgiande Rædu talad verda/ epter Guds Nad og Hiælp.

Su þyrre Greinen

Aullum christnum Mönnum er þ kunngt/ ad j þra Vpphaþe heimsins/ hefur vered kient og talad vm Godverken/ bæde j þui gamla t j þui nya Testamentenu. Og sierdeilis hefur Gud haft þar til tuær Personur/ þann Lærdom ad kienna/ og hönum þrann ad þylgia. J gamla Testamentenu giörde þad Moyses j sijnu Lögmale En j þui nya Testamentenu hefur þad giört Herran Christur j sijnu Evangelio/ Enn þo ei med einu Mote eda samu hætte bæder:

Moyses j sijnu Lögmale heimter god Verken ad huörimm Manne/ huört sem hann er endurfæddur eda ecke/ og huört hann er illur eda godur/ Og hann kreþur þeirra godra

dra Verka miog alvarlega og ſtreingelega
ſo ſiñ heyra ma j Bodordmū/par ſo ſtēdr
Þu ſkallt ecke haþa annarlega Gude.
Þu ſkallt ecke leggia Naþn Drottens
Guds þyns vid Hiegoma. Þu ſkallt heid
ra Fodur og Modur. Þu ſkallt ecke ſla
j Hel. et ct. Þetta Ord/Þu ſkallt/lætur
hañ oaþlatanlega ganga og hlioma þyrer
vorum Eyrum. Og þegar vier gietum
ecke giórt þad ſem oſſ er Boded og ſkipad
þa ſlær hñ oſſ ſo ſem med hungre Reidar
þrumu/og ſeiger/ad ſa ſkule vera bölva
dur ſiñ ecke helldur öll Ord þeſſa Lögmals
og ecke breyter þar epter/Exod. 27. So
vill nu Lögmaled verda vppfyllt/huórt
ſem Madur gietur þad eda ecke/ẏ huórt
ſem þad ſkiedur aþ hiarta/eda eige.

Nu/huar ſem ſo verdur keyrt epter
Mañenum/og hvór hañ verdur ſo þraū-
keyrdur og knuen med Vende ẏ Staþ ẏer
daña (ſo ſem Eſaias ad Orde kuedur/
9. Cap) hañ ſame giórer ecke Verked med
Godum vilia/helldur naudugur. Til Dæ
mis ad taka. Þegar hwsbonden geingur
epter Pienaranum med Keyre og Suipu/
og hnepper hañ til ad gióra þad hañ gie-

ræk

tur ecke/og hönum er ÿþer Megn/ þa þæt
þienaren huórke Girnd nie godan hug til
þess Verks. So giórer Moyses ónguann
Mañ lysstugan eda þvsan til godra Verka
med sínum heitingum og Skielþingum/
so sem huór Madur ma þinna med sialfu
sier j sinne Natturu/ad hañ er bæde latur
og tregur til godra Verka/og slÿka Treg
dan og Ovilld kañ Moyses ecke med sínu
Ognar hotunum/hóggum eda Slógum
j burt ad taka.

Eñ vor Drotten Jesus hefur annann
hatt og annañ Mæta/og hañ þer ódru
vÿs ad planta Godverken med Mañenum
hañ heimter fyrst ÿ vill ad hiartad Má
sins sie hreint og klart/ þviad af hiarta
nu koma allskyns hugsaner illar ÿ godar
Sie hiartad illt og ohreint/ þa kiemur
þar af hordomur/Saurlÿfe/Mañdrap
Stuldur og Lygar/og annad þessu lÿkt
Eñ ef hiartad er hreint ÿ gott/þa kom
þar af allra handa Godverk/huór ed Vi
ne bera vm þar jñre hugreñingar og T
hneigingar hiartans

Nu verdur hiartad Mansins ecke ó
ruvÿs eda med ódrum hætte hreint/eñ l
sem höfudpostulen S: Petur hefur þa

j Liosi

j Lioſe latted j Samkundu og Ræde heilagra til Jeruſalem/ Ad Gud hreinſe Hiortun þyrer Truna/ Act. 15. Þad ſkiedur/þegar Madur heyrer Guds Ord ⁊ leggur þ vppa hiartad/ þa verr þar aþ Truen ſo ſem aþ oþorgeingelegu Sæde/1 Pet 1. Og verdur ſo þyrer Krapt Ordſins og heilagrar Skirnar endurfæddur/ og eirn nyr Madur. Þeſſe nyr Madr þarf þa eitt nytt hiarta/ aþ huoriu þramkoma nyiar hugsaner ⁊ Tilhneigingar. So ad lyta ſin hañ hafde adur Girnd og Vilia/til ad giora þad vonda ⁊ illa/ſo þarf hñ nu Girnd ⁊ Aſtundan til þeſſ hins goda. Og ſo ſin hañ var adur þyrre leirn/latur og tregur til hins goda/ſo verdur hönum þa epter a þad hid vonda leidt og haturlegt.

Þetta er nu þad ſem Herran Jeſus ſeiger j þeſſu Gudſpialle/Eckert fallt Trie ber godan Avoxt/ Þad er ad ſkilia/ept er ſialfs Chriſti Vtleggingu. Godur Madur lætur þramkoma gott vr godum Fieſiod ſins hiarta/Og vondur Madur lætur þramkoma illt/vr vondu Fieſiod ſyns hiarta/ þuiad aþ Magd hiartans talar Munnurenn. Þetta er þad hid ſama ſin hñ ſeiger j odrum Stad/ Planted eitt gott

Trie

Trie/þa mun Avøxturen vera godur/ Enn eþ þier planted illt Trie/þa mun Avøxturen verda illur. Med huórium Orbum hañ lioslega og berlega j Liose lætur ad sa riette Methodus, su sanna Vijsa/ Mæte og þattur til ad planta og gióra Godverken/ er þesse/ eñ eingen añar/ ad Personan Mansins hlytur þyrst ad vera hrein/ god og þrom/ Siþdan þa epter a kañ Madur vel Godverken ad gióra/ Eñ ste Personan Mansins ecke god og þrom/ þa koma aþ heñe eingen Godverk, huórnig sem hun ber sig ad.

Aþ soddan Mæta edur Vijsu godra Verka heþur Moyses vel vitad/ þo ei haþe hañ heñe þrañþylgt j sinu Lógmale/ Og þui skriþar hañ vm Abel med þessum Orum: Drotten (seiger hañ) leit milldelega til Abel og hans Fornar. Vier talar þyrst vm personuna Abels/ þa epter a vm hans Verk. Þar þyrer þegar personan Mannsins er j Vinattu Guds og þeckiast hónum/ þa þo ecknast Gude og so hans Verk/ og þa lijtur Gud myskunsamlega og liuflega a Verken/ eins og hier seiger vm Abel. Eñ huórnen er Abel komen j Vinattu og Hylle Guds? Audsiar/ Fyrer TRVNA/

so sem

so sem skrifad stendur/ Hebre. 13. Fyrer TRVna hefur Abel adre Koorn fært enn Cain/ huar fyrer hann hefur feinged þann Vitnisburd/ad hann sie riettlatur/ Gude Vitne beranda vm hans Gafu

Eñ þegar Manssins persona þocknast ecke Gude/ er ecke fyrer TRuna vid Gud forlykt/ þa eru Verken hñs j ongvan Mata Gude þægeleg/ huorsu god og fogur sem þau eru. Til Dæmis/ ad fasta/ bidia Tijunder ad giefa/ vera eingen Ræninge/ eda Horkall/ Petta eru ad sonnu god og adgiætt Verk. Eñ þa Pharisearen hrosade sier af þessu/ esi var ecke af Trusse riettlatur fyrer Gude/ þar fyrer voru hñs God verk Gude ecke þægeleg:

Og er þetta hin fyrste Mismunur a millu Herrans Christi og Moysis (so mikled sim Verken ahrærer) Mysses heimter Verken god almennelega af huorium Manne/ huort sem hann er illur eda godur. Eñ Herran Jesus vill hellst at fyrer allt þrañ ad Maduren sialfur sie þromur og riettlatur/ og þar epter vill hann Verken virda. Og þar fyrer talar hann so til sijns Folks fyrer Munn Spamannsins / Ezech. 36. Eg vil giefa ydur eitt nytt Hiarta/ at einn

nyañ Anda/Eg vil taka Steinhiartad vr ydar vꝰllde/og giepa ydur holldlegt vꝰiarta. Eg vil lata minn Anda j ydur/og giora soddan Menn ap ydur sem ganga j mꝰnum Bodordum/og hallda myn Rietten de/og breyta þar epter. vꝰier stendur berlega og liosiega/ad Christur vilie med sꝰnum Anda skapa nytt vꝰiarta j oss/og giora nya Menn ap oss/huad Moyses med sinu Logmale kann alldrei ad giora. Nar slꝰkt er skied/þa kunnum vier ad lipa epter Guds Logmale.

Ap þessu er augliost/ad miog þara þr villt/og langt og vijdt eru þeir þra Evangelij Lardome/sem Socratem/Aristotelem/Catonem/og adra godsiduga heidna Spekinga setia vpp j vꝰimenrn/og hallda þa Saluholpna/þeir ed heidarlega ꝛ sid samlega hapa hier j vꝰeime lipad/vꝰuor Meining ad er raung ꝛ pôlsk. Þuiad med þui Tried var jllt/þad er/a medan personan Mansins var an Truareñar a Gud þa hapa hans Verk huôrke vered god ne Gude þægeleg/þui þad hlytur ad standa sem S. Paall seiger/Romanos 14. Cap Huad ecke skiedur ap Trunne/þad er Synd (þyrer Gude) Langtum ôdruvꝰsi

skripar

skrifþar sa gamle Lærefader S. Augustinus vm Verken heideña Manna/ hans Ord og Meining er þesse. Verkum heidenna Manna hyrsu þogur sem þau eru/ þa meigum vier ecke leggia þeim til þann ærutitel/ ad þau meige Godverk nefnaſt helldur ma þad nefna Manndygder/ Mannkoſte/ eñ Godverk eru þau ecke/ þuiad þau koma ecke afþ Truſſe/ og eru ei j Gude giørd. Þuiad Kiærleikurenn (hyrr ad er Vppfylling Lögmalsins) hñ hlytur þrañ ad koma (ſm̃ S. Paull ſeiger) afþ hreinu Hiarta ꝛ godre Samviſku/ ꝛ afþ riettre ſañre Tru/ huad allt heidna Meñ hefur vanfad.

Og þetta er nu þad fyrſta ſem Madur verdur ad vita/ eþ ad Godverken ſkulu plöntud vera epter Evangelij vilſu. Þa verdur perſonan ſiñ Godverken giöra vill fyrer alla hlute þrañ ad vera þrom ꝛ riettlæt/ og þocknaſt Gude/ ellegar eru Godverken Gude ecke þageleg.

Þar næſt/ þegar Madur er fyrer Truna a Thriſtum orden riettlæatur/ og er kominn j Sætt ꝛ Forlijkan vid Gud/ þa þarf

hñ ecke Staþsins vid eda Reyresins/ med hvòriu hañ verdur þrañkeyrdur/ so sem Esaias talar/ 9: Cap. Ecke helldur þarf hañ vid þeirra þungu Lögmals Orda: Þu skallt/ þu skallt. z/ cf. helldur kiemur Christur lockande og leidande þa sem a hñ trua med miukum og linþlegum Ordum/ og giörer þa þæfa og so lostuga til godra Verka/ so þeir oneydder og obuyng ader girnast ad lifa epter Guds Vilia.

Þar þyrer seiger Christur hier j þessu Evangelio/ Vered myskunsamer so sem ydar Fader er myskunsamur. Sem hañ vilde so sagt hafa/ þier goder christner Menn erud nu riettlater ordner/ og Barn hins allra hæsta Guds/ þier skulud ecke hyxa ad ydur mune þar þyrer leyfast ad lifa og læta/ z giöra allt epter ydar Vilde og Vilia/ helldur skulud þier hyxa vm Vilia Guds/ og vita ad þad er hñs Vilie/ ad þier sieud heilager. Hugleideth vel og vandlega huad Gud hefur giört ydur/ og huör in hann hefur kostad vppa ydur. Þann hefur skapad ydur þa þier vorud eckert/ hñ hefur giefed ydur Sal z Lykama/ og þui huörutueggiu helldur hñ efi nu vid nIagt

Þegar

Þegar þier vorud vegna Syndanna tynd er og tapader/ þa hefur hann þyrer Dauda og þínu sínu eingietens Sonar þrelsad ydur og leyst nr Glötunenne/ Hann hefur vpplyst ydur med sínum helga Anda/ hann hefur endurþædt ydur til eilífs Lífs og allar ydar Synder þyrergiefed af sinne Hiad og Myskun: Hvar þyrer vilied þier þa giöra nöckud þad sem so godum og giæskurýkum Gude er a mote? Eda þui vilied þier ei giöra þad sem hann bydur og skipar/ og þad ydar himneskum Gude og Skapara/ Endurlausnara og helgum Anda er liuft og þægelegt?

Soddan Ord þau ganga j giegnum Hiartad a þeim sem riettchristner eru/ og þau koma hönum til ad giöra allt huad hönum er mögulegt/ þyrer nyan Styrk og Krapt heilags Anda. Þar þyrer er þad langt þra Lage/ t miög þiarlægt sem ad Guds ords Oviner seigia/ ad Evangelij Lærdomur burt take Godverken/ helldur giörer hann oss ad Guds Börnum/ og hann bryner oss og vpphuetur til godra Verka: Þui so hugar riettchristnum Manadur med sier Sia/ þu ert nu orden Guds Barn/ og hefur vppbyriad eitt nytt Líf. Hæc nova

Vita novos mores reqvirit. Þetta nytt Lijfþ vill haþa nytt Framþerde / nÿa Vÿsu nya Sidu / Þar þyrer mattu sia vel til ad þu ganger verduglega / so sem þiñe stiett ber og haþer / ellegar þar þu ad missa Gu ds þijns himneska Fodurs Nad og Vin attu / og verdur þa þitt sijdasta verra hi nu þyrra.

Med soddan Adþerd hefur S. Paall giört sijnar kröptugar Aminningar j sÿ num Pistlum / so sem liosleg ma sia j Pistlenum til Romanos. Þar kienner hÿ þeim þyrst þraman til j morgum Capitul um / huörnen þeir eige þyrer Truna a Chr istum ad verda þyrer Gude rietlæter. Sij dan þar eptera amiñer hañ þa a God verken med vinsamlegū Ordum / seigande So amiñe eg ydur nu elskuleger Brœd ur / þyrer Myskum Guds / ad þier gieþed ydar Lijkame til þeirrar Fornar sem er lifande heilog z Gude þægeleg / so þier meiged reyna huor ad sie godur / þægel gur og algiördur Guds Vilie / Eins gi örer S. Paall j öllum öörum sijnum pist lum / ad epter þad hañ er buen ad þraña setia sannañ Lærdom vm Truna a Chrift

um / og

um/og Mannsins Riettlæte þyrer Gude þæ epterþylgia hans Aminningar til godra Verka og christelegs Framþerdis.

Og med soddan Hætte og Atþerd ei ga Menn þennan Lærdom þrami ad setia/ vm Godverken/ad þyrst og yþer alla Hlu. te þram hlytur Personan Mannsins sialþ ad vera þrom t riettlæt/þad skiedur alle ina þyrer saña Jdran og Truna a Jesum Christum/Sydan koma Verken god þram sialþkraþa. Og haþe Menn ecke soddā Mæ ta og Atþerd Godverken þram ad knya/ og heim þram ad þylgia/ þa vill þar ep ter koma Spilling þess hreina Evangelij Lærdoms.

Hiedan kiemur þad/ad S. Jacobs Pistell er aþ morgum hallden ecke þyrer postulega Ritning/mest þar þyrer/ad hñ heþur ecke þessa Adþerd/ sem Christur og Postularner haþt haþa. Eñ þad sama he þur visslulega komed so til/ad epter Aþga ng Postulaña/ þa heþur vpkomed myked Sialþrade hia heim Christnu/Menn ha þa j þañ Tyma (alykt sem nu a vorum Dogum) viliad vera sialþrader/giora ec ke Godverken/ þeir haþa þorlæted sig vp þa Truna/an godra Verka/ eins j allanu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Mæta og nu geingur til. J giegn ſijkum Ovana og rangre Meiningu hefur Jacob ſkrifad/og meint hann munde med Fram fylgingu Lögmalſins gieta vidhialpad tó kenne/ſeiger þar fyrer ad Mádur verde ri ettlætur fyrer Godverken/eñ ecke fyrer Truna alleina/ þuert j mote S. Pæle. Og þo ad Meñ bere ſig ad/ad koma þeſſum Greinum ſaman/j þann Mæta/ad Truen/og hitt annad Orded/Iuſtificare, riettlætan ad giöra/hafe ſijna Meining hia huörum þeirra S: Pæle og Jacobo þa er þad j Raun og Sannleika/ad ſoddan Ord ſem S. Jacob hefur/eru ecke ſu poſtulega Adferd eda Methodus, edur Mate ad tala vm Riettlætingena/ẏ vm Godverken. Þui þetta hefur vered Sidr heilagra Poſtula/ad kienna fyrſt og vnd ervijſa/huörnen Menn verde fyrer Truna riettlæter fyrer Gude/ſijdan þar epter a ad aminna til godra Verkanna/ecke med Framfylgingu eda Kröfun Lögmalſins Verka/ helldur med Tillockan ẏ liufflegum Aminningum til Kiærleikſins/ſo ſem nu hefur ſagt vered.

Þar fyrer er nu ſu rietta Art og Adferd ad grundvalla Godverken hia Mönn

um þeſſe

um þesse/og riettelega vm þau ad tala/ so sem Christur sialfur hefur giört ſ Postularner/og so sem nu hefur opt og oftar adan vered talad og repeterad/ad þyrer alla ſlute þrauñ hlytur Mædurenn þyrer Gude riettlætur ad vera þyrer Truna/og eitt gott Trie. Sidan er hægt þañ endur þadda ad aminna med liufleguin Ordum og Aminningum/og koma hönum til med þessum eda þuilikum Ordum/ad hann a stunde ad giöra Godverken/Þañ sie Guds Barn/þar þyrer bere hönum ad lifa so sem hæsta Guds Barne heyrer og soomer ſ Heilagleika og Riettlæte so sem Gude lik kar/Luc. 1. Eñ eþ hañ giörer þad ecke/ þa audsyner hañ med sinum Verkum ad hañ er ecke Guds Barn. Soddan Ord eru þyrer Eyrum hins rietchristna/eins ſ Keidarþrumu eda Skruggubliod. Huad ma hryggelegra og hrædelegra verda tal ad og huxad enn þad/ad Madur skule ei lifslega verda sliten og þraskilen Gude sin um Skapara ſ Endurlausnara/ þyrst hñ er ecke añad enn roted og þred avaxtar lauſt Trie sem öuguan gedan Avöxt ber? Þui so sem gott Trie ber godan Avöxt/ an allrar Skipanar og Amiſsingar. Og

so sem Soolen skÿn og geingur an mann legrar Skipanar/ aþ þui ad Gud hefr skapad hana þar til/ so a endurfæddur Mannuren christen/ aþ sialfum sier til/ an Skipanar og Naudungar Lögmalsins Godverken ad giöra/ þui hann er nu ein ny Skiepna og nytt Guds Handaverk/ skapadur j Christo Jesu til godra Verka/ til huörra Gud hefur hann tilreidt og fyred/ ad hann skal j þeim þramganga/ Ephe. 2. Og er þetta nu su fyrre Greinen Gudspiallsins.

Annar Greinen.

Nu eptirfylger ad heyra huad vor liufe Lausnare Jesus Christus/ talar vm Godverken in Specie, þad er sierdeilis og sundurgreinelega/ eda vm sierleg Verk.

Þad er mælt ad margt þurfe til Bwskaparlagsins (þegar Bur skal reisa) ecke sidur þarf margt til þess ad vera þrifinn dandis og so riettlætur/ þad sannast j þessu Evangelio/ þar Herran Jesus heimter ad huörium og einum riettchristnum Manne fiorar Dygder/ fiora Mannkostu. Sem er/ 1. Myskunarrikt hiarta. 2. Velstillta Tungu. 3. Sidsamlegt Framferde. 4. Giafmilldar hönd. J huörium fiorum

Hlutu

Hlutum huör Madur christen a alla Daga þrañ j Daudan ad jdka sig/ og þar þa þo alldrei þullkart sem skyllde: Samt ber oss j þessum heime ad taka hier til/ og bera oss ad þessu/so þramarlega sem vier vilium vera riettchristner: Þar þyrer vilium vier yþerþara þessar Greiner godra Verka j stuttu Male/ sem epterþylger.

1 Fyrst heimter herrañ Jesus/ ad huð rium Manne Myskunarþullt hiarta/ þar hann seiger/ Vered Myskunsamer/ so sem ydar Fader er Myskunsamur/ Enn hui lykt ad sie hiartans þel þess sem ad er Myskunsamur/til ad sia aumur a Fatæk kum/naudstoddum/og hialparlausũ Mönnum/ þad kunnum vier best ad læra aþ Epterdæmum.

Vier lesum aþ Salomon Konge/ 3. Reg. 3. huörsu ad eitt sinn komu þyrer hann tuær Lausakonur/þar huör þeirra gaþ annare Skulld/ad hun hefde kiæpt Barn sitt j Sueþne hier komu þrañ hu örke Vottar nie Bevtisingar huör sanna ra hefde huad giörde Salomon? hann tekur Proob og Reynslu aþ modurlegu hiarta/ og medþæddre Storgi og jñplön tudu Astar þele og Myskun sem Mædurn

ar

ær haßa til Barnaña/ huar vm skrißad stendur. Kañ nockud Moderen ad gleyma sinu Barne so hun siae ecke aumur a Avexte sins Kuidar? Eydur þar þyrer Kongz ad bera þrañ Suerd/ og skipta j sundur þui lißanda Barne/ og gießa halßt huörre þegar su rietta Moderen heyrde þennan Vrskurd/ þa brann hennar modurlega hiarta af Medaumkan yßer sinu Aßkuæme z kuñe ecke slyka Hiartans Sorg og hörmung ad lyda/ Bad þar þyrer Kongen ad Barned skylde gießast hinne annare Konuñe/ so þad yrde ecke lyßlæted. Þuilyk er nu Myskunsemen/ þegar eiñ lætur sier añars Eymd til Hiarta ganga/ og vill heldr bera þad a sialßum sier/ eñ lata hana lig gia a ödrum:

Slyka Myskun heßur Gud vor himneskur Fader veitt og synt oss aumum og syndugum Mönum. Þui þa vier vorū þyrer Syndena og vegna Syndareñar aller þortapader/ z attū ad verda dæmder til eilyßs Dauda/ þa gat hans þödurlegt hiarta þ ecke lided ad vier skyldū eilyßlega myskunarlaust yßergießner verda/ liet þar þyrer sin eingietē Son koma j þeña Heim og lyda

og lijda hier pijsl ꝛ pijna / og ad sidustu
þañ smanarlega Krossens Dauda / til ad
leysa ꝛ þrelsa oss þra eilijþre Fyrdæmingu

So sem Gud Fader hefur nu vered
oss mysknusamur / so vill ꝛ Herran Jesus
hier / ad huor og eirn christen Madur sie
myskunsamur vid sin Naunga. Og a þe
ssu liggur stor Magt / þui huad er þesse
Heimur annad en eitt Eymdar hus / ꝛ har
mkuælaþullt herberge. Huad er hier nema
Eymd og Neyd / Motgangur og Fatækt
Eirn hefur þenan Motgang / annar hinn
annan / Eirn vantar þetta / annan hid annad
og so geingur þad til j þessum Heime / ad
avallt þinast þeir sem eru þatæker / aum
er og naudstadder / nakter og hungrader.
Þegar Madur sier nu slijkt / og hefur ong
ua Medaumkan eda Myskun med sier /
þa er hun verre en hundar þessr ryka Mis
Luc. 16. sem sau aumur a hinum sara
Lazaro / og sleikti Sar hans. Fyrer þe
ssa Grein aminner S. Paall Colossen. 3.
Capitula / alla Menn christna / og seiger
So sklædest nu (so sem Guds utvalder
og elskanleger) Niartgroenne Myskun
seme / Godgirnd / Polenmæde Nogværd.

Og

Og er þetta Meiningen S. Pals Orda ad lyta so sem þegar Madur vill ganga ur sinu husse ut til annarra Manna/ þa tekur hann sina Yfirhöfn eda Kyrtel yfer sig vegna Sidsemdar/ so skal huör christe Madur giöra/ hann skal j staden sinar Yfirhafnar taka yfer sig Myskunsemena/ t sia aumur a þeim þatacu og naudstöddu epter Efnum og Faungum/ þa mun hann fyrer Guds Auglite sidsamur og Dygdar rykur hallden vera:

Soddan Myskun eigum vier ad lata koma fram ecke alleinasta vid Frændur t Vine/ Maunga og Kunningia/ helldur vid alla christna Menn sem naudstadder eru t aumer. Þuiad þesse Vanart og Onattu ra fylger oss nær öllum/ ad sia aumur a þeim sem nockud gott hafa forfient vid oss. Enn rate sa j nockra Meyd eda Glucku sem oss er okiendur/ þa geingur oss þad lyt ted til hiarta: Enn sie so ad nockur hafe einhuörn Tyma giört oss j mote/ þo allo rei sie þad so lyted/ þa hlæium vier þar ad/ og vnnum hönum þess vel/ seigiande/ þess betur/ þad skadar ecke/ þad er hönu maklegt.

Slykt lykar j önguan Mata Herranu Christo

Christo / þar þyrer seiger hann so sialfur / Ecke so / ecke so / mijn god Børn / helldur vered Myskunsamer / so sem ydar Fader er Myskunsamur. Eþ þier haþed rietta sanna lifande Tru / þa huxed vm huad Gud himneskur Fader heþur giört vid yd ur. Þa þier höfþud þorþient t verdskulld ad alla Olucku stundlega og eilijfþa / þa sa hann aumur a ydur / skeinckte og gaf ydr þad til alltsaman af sinne skiærre Nad og Myskun / sem þier haþed hönum a mo te broted. Og þo þier daglega rated j Skada eda nöckra Olucku ydar Synda ve gna / þa kunne þier ad kalla og bidia. O Drotten / gack ecke j Dom vid þrael þinn Psalm. 143. O Herra Gud reikna ecke gamlar Skullder. Lat Myskun gãga yf er Rietten. Nu vel / vilie þier leita Myskunar hia Gude / þa syned ydrum samchri stnum Naunga sialfer Nad og Myskun þo hann haþe þad ecke vid ydur þorþient nie verdskulldad. Og er þetta nu þ þyrs sta sem Herran Jesus heimter ad oss chri stnum Mönnum.

2 Þad annad sem hann vill haþa af oss er god og vestillt Tunga / þar hañ seiger /

Dæmed

Dæmed ecke / þa munu þier ecke verda dæmder. Hier talar Christur ecke vm Keþsingar doma veralldlegs Yþervallds / sem Menn lata gãga yþer Mañdrapara/Mordingia/Ræningia/ Pioþa og adra Illgiordarmenn. Þuiad slijker Domar eru ecke Mannanna / helldur eru þeir Guds/hañ dæmer þa sialfur / so sem Josaphat Kongur mællte til sinna Umbodsmanna/2 Reg. 19 seigiande/ Siamed til huad þier giored/ þuiad ecke dæme þier Mañaña Doma helldur Guds/og hañ er med ydur; Domunum. Lijka seiger S: Paall/ Roma. 13. Yþervallded ber ecke Suerded þorgie þins/ þad er Þienare Guds til ad hefna a þeim sem illt giora: Hier a þad heima sem Jeremias seiger/48. Bölvadur sie sa sem sinu Suerde i Slijdrum helldur/ so þ wtheille ecke Blode(Illgiordra manna sem Keþsing haþa þorskulldad)

Ecke helldur talar Christur hier vm Dom heilagrar Kirkiu / þegar Guds ords Pionar dæma vm riettan og rangan Lærdom/vm gudrækelegan og ogudlegan Lifnad/og þegar þeir avijta og straffa þa sem ad illa breyta/ þuiad so talar Gud til

Spæmanns

Spamansins Jerem: 15. Eþ þu kiesser þeim goda ad skilia sig vid þañ ogudlega þa skalltu vera minn Læreþader / En seigr er Gud / vtropa þu / hlyþstu ecke vid / heþr vpp þyn vøliod / so sem Lwdur / og kunngiordu mynu Folke sinar Misgiórder / og vøse Jacob sinar Synder. Og hia Spamañenum Ezechiel seiger Gud. Þu Manns Sonur / Eg heþ sett þig til Vardhallsmans yþer Israels vøs / Þegar eg tala til hins ogudlega / þu skallt deya / og þu varar hann ecke vid / so hañ legge aþ sitt ogudlega Athæþe / þa mun hañ deya vegna sina Synda / enn hans Blods vil eg kreþia aþ þynum vøndum. J sama Mata aminner S. Paall sin Læresuein Timotheum / seigande. Þeir ed syndga / þa skallru straþþa openberlega / so adrer haþe Otta þar aþ. Allt þetta kañ ecke ad skienema þuiad eins / ad Domur haþe Framgang / þar þyrer talar Christur j ønguan Matta vm soddan Doma:

Þridia slags Domar meiga kallast Tyþtanar Domar / þegar Forellrar og vøs bændur dæma og vanda vm Sidu ɔ sllæ Breytne Barna sina / og añarra heimelis Manna. Þuiad þar til heþur Gud sett

og skickad Forelldrana ad þeir skule vpp ala Börnen j Aga og Amnningum til Drottins. og hier med skipar Gud ad beyg ia Hælsen a þeim þra Vngdomenum. þui ad huör hann elskar sitt Barn/ sa sparar þui ecke Vönden/so hann haþe Glede aþ þui seirna meir. Og soddan Dom vill Gud so streingelega halldast lata/ad hañ vill bæde Forelldrana og Börnen hardleyga straþþa/eþ slijks verdur ecke giætt. So sem skiede Æli Kiennemañ/ og hans Sonu tuo/Ophni og Phineas/ þegar hann mællte epter þeim/þa straþþade Gud bæde Föduren og Sonuna/so þeir drapust a einum Deige æller/Eins lijka skiede Da uid Kong/þyrer þad hann veitte Sonum sinum opnijked Epterlæte/ þa vrdu þeir og hann þunglega straþþader.

Vm þessa þriggia handa Doma talar Christur ecke/ helldur hlyda hans Ord vppa þa Gnætturu og Vanart/sem nalega öllum Mönnum er medþædd/ ad tala vm adra Menn/og huad þeir sia og heyra vm annara Manna Ord og Giörder/ þar dæma þeir vm ↄ optast a verra veg vtleggia. Soddan Domar kallast hia þm Latinsku Calumnia, þad köllu vier Bak

tal

tal / eda Roog / huar vm soddã Maltæke er hia þeim gömlu / þar talad er vm vondra Maña Veitslur / Calumnia in Convivio habetur pro Obsonio, hia þeim er Baktal sa beste Riettur: Þui þad er margra Manna Nattura og Sidur / ad þm smackast huórke Matur nie Dryckur / nema þeir tale eitthuad vm adra Menn / so sem ad krydde þeir þar med Mat sinn ẽ Dryck.

Fra soddan liotum og syndsamlegum Vana / vill Herran Jesus leida sina christna Menn / þar þyrer seiger hann so hier. Dæmed ecke / þa munu þier ecke verda dæmder / Sem hann villde so sagt haþa / Þier christner Menn eiged ad temia ydar Tungur / so þær tale ecke illt / helldr legge gott til allra Maña / og snue öllu a hinn besta Veg / Þui huór er sa aþ ydur / ad hañ þorsiae sig ecke ẽ og hönum verde alldrei þar a ẽ Og samt vilie þier ad eingen skule ydur dæma / menn skule ydar Ordum ẽ Giördum a betra Veg sniua / þar þyrer hæþer ad þier giöred þetta ödrum Ellegar seige eg ydur / þo Menn lýde slýkt og legge ecke til þess / þa mun minn himneskur

Fader sia slykt og dæma þad.

Menn skylldu hugsa vm Dæme Davids Kongs og setia sier þad fyrer Sioner/ so þeir sie ecke so þlioter til ad dæma og vr skurda eitt eda annad. Fyrer hann þrañ sette Nathan Spamadur eirn Tilburd/ sem vid hafde bored j einum Stad/ þar eirn ryktnr Madur sem atte Fiolda Nauta og Sauda/ tok þra blafatækum Mañe eina Saudar skiepnu er hann atte/ slatra de heñe ↄ at hana med sinum Vinum sem til hans voru komner. Hier vard David ofþliotur ad dæma/ vard reidur og sagde/ So sannarlega sem Drotten lifer/ sa Madr er slykt hefur giört er Dauda madur. Nathan liet sier þennan Dom lykta kom betur vid Særed og sagde/ Þu Kongur ert sa hinn same Madur. Þañen vard David dæmdur med sama Dome/ sem hann hafde adur dæmt vm annan.

J sama mæta vill Gud og lykta giöra vid þa sem þlioter eru ad dæma og vr skurda vm annara Manna Ord og Giörder/ þa sömu vill Gud dæma epter sinum skarpasta Kiette. Þar fyrer hvor hann vill ecke verda fyrer þessum Dome/ sa hafe Herrans Jesu Kard sem hann kienner hier

Dæme

Dæme ónguan / hafe þridsamlega og vel skillta Tungu / tale vm huórn Mann ecke annad enn þad vel og ærlegt er / og þære alla hlute a betra Veg. Sa sem so giórer hñ mun hafa hylle Guds og godra Manna. Par þyrer þu godur christen Madur sia jafnan til ad þu siert eige þliotur vm adra Meñ ad dæma / legg hid besta til vm allra Manna Ord og Giörder / og hafdu avallt j Minne Ord S. Pals / þar hañ seiger / huór ertu / ad þu dæmer annars Dienara ? hann stendur eda þellur þyrer sinum eigen herra.

J þridia mata vill herran Jesus / ad siner christner Menn hafe hogvært Fram þerde þar hann sialfur so talar seigiande Fyrergiefed / þa mun ydur þyrergiefed verda / hier talar Christur enn ecke vm Reide eda Vandlæte þeirra sem yfer adra eru Godner / þegar þeim sem illa hafa breytt verdur ecke þyrergiefed / þyrr enn þeir hafa giört Bood ? Betran / ? lided þa Refsing sem þeir þorfient hafa. Eiñ Valldsmadur og Yfirdomare ma ecke strax þyrergiefa Illgiördamanne (eda þeim sem sakadur er) epter hans Bon ? Vilia. Fyrer þ ad hófdingiar Israelis sona hóg-

 du og

þu og lögdu ecke þar til/og lidu ad Folk
ed þramde Aþgudadyrkan med Baal peor
og Saurlifþe med Dætrum Moabita/þa
vrdu þeir aller heingder epter Guds Ski
pan/Num. 26. Eins er lijka vm Forell
drana/Eþ þeir læta epter Börnonum/og
þyrergieþa þeim huad illt þau haþaſt ad
þa eru þau þordiörþud. Huör hañ elſkar
ſitt Barn/ſeiger Syrach/ſa heþur þad
jaþnan vnder Vendenum/ſo hann meige
haþa Glede aþ þui ſeirna meir/13 Cap:

So er og eirnen hættad vm hina ad
ra ſem öngua Büþalning haþa. Ecke er
huör Madur ſkylldugur ſtraf ad þyrergie
þa huörn Strafſkap eda Griett ſem hönū
er aþ öðrum giörður/helldur ma hann vel
leita Laga og Riettar/Verndar ſkiols
hia ſinu Yþervallde epter Lögum. So gi
örde S: Pæll/Act. 25. Þa Feſtus Lan
dsdomare villde þa hann j hendur Gyð
ingum og ſenda hann vpp til Jeruſalem
ſo hñ yrde þar dæmdur/þa liet S. Pæll
ſier þad ecke lijka/helldur ſeiger hann/
Eg ſtend þyrer Keiſarans dome/þar vil
eg dæmd: verda/ſem hñ ſegde ſo/eg ſkyt
mijnū Male þyrer Keiſaran. Lijka eins
giörde Herran Chriſtur/þegar hann ſtod

þyrer

þyrer Domstole Caiphas / og vard rangle-
ga sleigen aþ Pienaranum / þa þyrer gaþ
hañ þad ecke jaþnsnart / helldur talade til
þess sem hann slo / og sagde. Haþe eg illa
talad þa bevtysa þad / enn haþe eg riett
talad þui slær þu mig ? Þar þyrer talar
Herran Christur ecke vm slijk Tilþelle j þe
ssu Gudspialle. Helldur talar hañ vm þa
blute sem daglega vid sera og almennele
ga skie j þessu Lijþe Maña a medal / þeg
ar eirn eda añar aþ Vinum eda Naunguñ
eda Naagrönnum þorsier sig j mote ödruñ
med Ordum eda Verkum / eda giörer hó
num Skada oviliande / ? ei aþ tilsettu Ra
de / þa þinnast þeir Menn sem so eru reid
er og gramer / ad þeir vilia þad alldrei þy
rergieþa heim sem vid þa misgiört haþa
J mote slijkum hefndargiörnum og grim-
um Mönnum setur Herran Christur þenn
an Lærdom / ? vill ecke ad christner Menn
skule so breyta / vera helldur hogvarer / so
þeir kunne ad lijda og þyrergieþa.

Einkanlega er þesse Lærdomur harla
nauðsynlegur a þessu seinasta Heimsins Tij
ma / a huörium Menn sia og reyna dagle
ga meir og meir / huörsu ad Fyrersögn He
rrans Christi vill sönn reynast / þar hann

seiger / Matth. 24: Ad Kanglætid mu
ne vaxa/enn Kiærleikurin kolna j margra
Manna hiórtum/so sem S. Paall lyka
eirnen skrifar vm þa seinustu Daga/ þar
hann seiger/2 Tim. 3. Þad skallru vita
ad a seinostum Dógum mune koma haska
samleger Tijmar / þui þa munu Menn ve
ra sem mjked hallda ap sialfum sier / eru
Agiarner/storlater/drambsamer / hædgi
arner / ohlydner/o þacklater / ogudleger /
Aufundsamer/spielner/lostasamer/ Mañ
bygdarlausser/suikuler og jller/ ꝛc. Vilie
nu Menn ecke (þa so geingur til) huxa
vm þtta gott Verk/ad þyrergiepa og vm
lyda huor annan / huad mun þa vm sider
verda ap þessum heime:

Enn vppa þad ad vor liufe Lausna
re Jesus Christus þaa þui helldur komed
oss til ad þremia þetta agiæta Verk / þa
setur hann til Ordsókena/ huar þyrer ad
Menn eige og skule þyrergiepa. Hann hep
de vel mætt seigia so sem S. Paall/Eph
4. Fyrergieped huor odrum / lyka so sem
Gud hepur þyrergieped ydur j Christo. J
tem / hann hepde mætt þramsetia/huorsu
hórmulegt þetta stundlega Lyf er / ep ad
Menn vilia ecke annad enn ad lipa til sa

mans

manns med ſæþnlegu Oſamlyckie/Kiæfe og Maſe Deilum og Þrætum/eins og Diófþ larner j Helvijte liþa. Enn hann talar þ þrañi med einfòlldum Ordum/ſeigiande. Fyrergiefed/ þa mun ydur fyrergiefed verda/

Aþ huórium? Fyrſt aþ Mönnunum Þui huór er ſa aþ oſſ ad ei ſtundum ſtyggge annan med Ordum eda Verkum? Og eþ ſa ſame er ſo oþorlijkanlegur/ad hann vill ódrum ecke fyrergiefa/ þa ma hann vænta þeſſ ad eige mune adrer helldur fyrergiefa hönum. Þar a mote/ huór ſem giarnan fyrergiefur ódrum og leggur hid beſta til annara Manna Mæla/ hönum munu og ſinar Miſgiórder fyrergiefnar verda.

Þar næſt mun hönum og ſo fyrergiefed verda aþ Gude/ þui ſo talar Herrañ Chriſtur j Gudſpiallenu/Matth. 11. Þegar þier ſtanded og bidied/ þa fyrergiefed eþ þier haþed nóckud til annara ad tala/ ſo ydar Fader a himnum eirnen fyrergiefe ydur ydar Miſgiórder. Huór Ord vier eigum ecke ſo ad ſkilia/ſo ſem vor Fyrergiefning orke Fyrergiefningar hia Gude/ eda ad Gud fyrergiefe oſſ/fyrer þad ad vier

þyrergiepum ödrum þeirra Misgiörder: Ecke so/Helldur so sem Herran Jesus þ wtleggur j Epterlykinguñe/vm þañ Kög sīn hiellt Reikning vid Þiona sina/Matt 18. Þar þyrergiepur hann Þienaranum alla Skulldena/ap sīne skiærre Naad t Myskun/þegar Þienarin hapde ecke ad bitala Enn þad er ad sia/ad þad er skied med þui Mote/ep ad vier þyrergiepum vorum Samþionum þrra Skullder t Misgiörder/ellegar vill Herrā heimta aptur Skulldena/vegna vors hardwdugs Hiarta/og þa oss i Hendur Böddlenum/þangad til vier höpum bitalad hönum huörn Pening Þuiad med þeim Mæler sem vier mælum ödrum wt/med hönum skal oss jnn aptur mællt verda.

Þannen siaum vier huörnen Herrann Christur vill ad siner christner Menn sie lijdanleger/þorlykunarsamer og vingiarnleger j allre Vmgeingne. Enn þad ma ei vera ap hræsnejeda Yþervarpe/so sem Cain liest vera vid Brodur sīn Abel vingiarnlegur/eins og allt være med þm þorlykt enn hid jnnra var hañ þullur med hneipt t Hatur/allt þar til hann sa sier Fære ad sla hann j Hel. Slykt er j enguan Mata

hæpelegt

hæþelegt/helldr a vort vingiarnlegt Fram þerde þram ad koma aþ brodurlegu Ástar þele/so ad þetta þrent/ Myskunarrýkt Hiarta/ Fridsamleg Tunga/og hogvært Framþerde þylgest ad.

4 I þiorda Maata vill Herran Christ ur haþa aþ sinum ckristnum giaþmillda t gustukagiarna hónd/ þar hann so seiger/ Giefed/ þa mun ydur giefed verda. So sem S. Páll vottar/ ad Herran Christur haþe sagt/ Sælla er ad giefa enn ad þiggia. Og enn i ódrum stad seiger hann Gief þu huórium sem þig bidur/og vert ecke aþhorfen þra þeim sem hia þier vill Lan taka. Þessar Greiner eru allar eins/ nema þad huór wtleggur og wtskyrer ad ra/og i þeim er allur þesse Lærdomur þa len og þolgin.

Enn huar þyrer er betra ad giefa enn þiggia/ þ kiemur so til/ ad þar mz verdum vier lýker vorum himneska Fódur/ so sem Christur avýkur i þessu Gudspialle, Þuiad daglega veiter Gud og giefur oss allt gott/eñ þær aþ oss eckert i staden eda harla lýted. Allar godar Gafir og allar þullkomnar Gafir koma opanad þra Fódurnum Liossens. Aþ hónum hófum vær

þad

Þad ad vier lifum og hrærum oss/ og erū nóckud. Enn aþ oss þær hann ecke annad j stadin/ enn Synder og Óhacklæte. Og eins so sem Gud giefur oss/ t þær ecke þar aþ oss aptur/ eins breyta hans Skiepnur a Himne og a Jördu.

Solen/ Tungled/ Stiörnurnar veita oss Lios og Birtu Hita og Varma/ Kiæ lu og Vókuan/ og allra handa Gæfur og Gagnsember/ epter þui sem ad þeirra Nattura er til/ eñ aþ oss þa þær ecke hid minsta j gien. Jörden giefur aþ sier Trie Grös og Grooda. Sioren og Vótnen gie þa oss Fiska og annad/ enn aþ oss þa þau eckert.

Soddan Art og Natturu ættu Guds Börn ad haþa/ so þau verde lijk sinum himneska Fódur j þessum godum Verkum/ ad veita og giefa/ helldur enn ad þiggia. Þeir gömlu haþa so talad/ ad hendurnar sie aþ Gude so skapadar ad þeim sie jafn hægt ad giefa wt sem ad taka vid/ Þui seiger Syrach so/ Lat ecke þijna hönd vera opna til ad þiggia/ enn vera lukta til ad giefa.

Enn huar þyrer christen Madur eige ad giefa og vera giafmilldur og gustuka

giarn/ þa legge Herrã Jesus Þ til ſeigen Giefed/ þa mun ydur giefed verda/ Þad er ad ſkilia. ſem hann ſagt hefde/ Af ſoddan Gafum og Vtlatum ſkulu þier ecke verda þatæker/ helldur rikare. Og þad ſtyrker hañ med þeirum Ordum ſeigiande / Eirn þullur þiettur velſkiekin og yfirflotanlegur Mæler mun verda giefen j yduart Skaut. Hvörnen eda huadan ſkal þad koma? Þad kiemur til af þui/ad hvör ſem myſkunar þatækum/ ſa lanar Drottne/ Prover: 19. og hönũ mun þad endurgolded verda med Abata Og j ödrum ſtad ſtendur ſo/ Eirn giefur og veiter/ og hefur æ þeſſ meira/ annar er naumur þar hañ ſkal ecke/ og er þo þatækur Þurfande: S. Paull leider til þeſſa Mals eina Epterlikíng af Kornſæde/ ſeigiande/ hvör hañ ſæer ſparlega/ mun ſparlega vppſkiera/ Enn hvör hann nidur ſær er riflega/ ſa mun med Bleſſan vppſkiera Akurverks menn ſkilia beſt þeſſa Epterlikíng/ hvör ſem ſparar Kornid og tymer ecke ad ſa þui nidur j Akuren/ ſa hauſtar þeſſ minna/ þegar Kornſkieru tymen kiemur: So mun ſkie a hinum ſidaſta Deige

alla

alla þa sem j þessum heime eru naumer og karger til Aulmosu giaþanna: Þuiad huad huor Madur sæer nidur/ þad mun hann vppskiera/Galat. 6:

Eckian j Sarepta gaþ Elia Spamanne allt þad hun atte aþ Miole og Vidsmiore/ þar þyrer þædde Gud hana og hennar Son j hallæris tijdinne. Og er nu þetta hid þiorda goda Verked sem Christur hier sierdeilis heimter j þessu Gudspialle aþ ollum sinum christnum Mönnum/ þ vill ad þeir sem endurþædder eru/ skule haþa myskunarrijkt hiarta/ 2 þar uæst þridsamlega velstillta Tungu/ 3 þa j þridia Mata hogvært Framþerde/ 4. J sidasta lage/ giaþmilldar og gustukagiarna hönd. huar þetta þernt er/ og huar þad þinst/ þar er vissulega sannur Lærdomr vm good Verken Og huor hann huxar vel vm þessar þiorar Greiner/ og stundar þær ad halda og varduveita/ og epter þeim ad breyta/ sa audsyner þad med sinu Framþerde/ ad hann er Guds Barn/ Og hann mun aþ þeim himneska Fodurnum þæa og odlast Nad og Myskun/ hann mun ecke verda dæmdur epter sinum Verkum. Helldur mun Gud þyrer Jesu Christi Saker þyrergieþa hönum allar

Vm god Verken
allar hans Synder / og epter þetta þorge
ingelega og auma Lyfþ / vña hönum eilyfþa
Lyfþs / Til huörs ossöllum hialpe Gud Fa
der Sonur og heilagur Ande / hæleit
legr Blessadur Gud ad eilyfþu.
Amen / Amen.

Aunnur Predikun
VM
Riettlæting manns / sem er / Huörnen og med huørium Nætte sa synduge Madur verdur riettlæstur þyrer Gude / z Erfþinge eilyfþs Lyfþs

Texten / edur THEMA.
1. Timoth. 1

ÞEtta er vissule-
ga satt/ og eitt dyr
mæt verdugt Ord
ad Jesus Christur
er j Heimen komen Synduga
Saluholpna ad giøra/ a med-
al huørra eg er hiñ hellste. Eñ
mier er þui Myskunseme yþer
komen/ oppa þad ad Jesus Ch-
ristur audsynde a mier þyrstum
alla þolenmæde/ þeim til Ept
erdæmis sem ad a hann skylldu
truande verda til eilijþs Lijþs/
Enn Gude eilijþum Konge o-
daudlegum/ og allein a vtjsum/
sie Loþ og Dyrd ad eilijþu/

AMEN

Vtskyringen Texkans.

I næst þyrerþarāde Rædu / hōþum vi er heyrt talad vm þa grein christelegs Læ rdoms sīn hlyder vppa Godverken. Honar þier og heyrdud og læra mattud j stuttu Mæle / ad Guds ord og Evangelium þyr er biode ecke Godverken / helldur plante t grodursetie þau / og þeim þrambylge / og þau j allan Mata haþa vilie / so þramt sem Madur vill Guds Barn heita t vera Vtan þad / ad Evangelium þer so ad þe ssum Lærdome / og kienner hann med sod dan mote / ad þyrst hliote Personā Mañ sins ad vera þorlytt vid Gud / og þyrer Truna a Jesum Christum vera orden riettlat / Þa þad er skied / þa eru þeirrar Personu verk Gude þægeleg / þyrr ecke. Þui þau koma þa aþ hreinu hiarta t go dre Samvisku og sannre Tru / 1 Tim. 1 Og þegar Maduren er orden riettlatur þyrer Truna / þa ber hann sem eitt gott Trie goda Avōrtu / t giorer þad sialþkra þa og viliugur / so Lögmaled þarþ ecke ad þreyngia hönum þar til. Þuiad þa hīn er endurþæddur / þa er hönum þad mesta Girnd og Glede / ad giora þad sem hann veit Gude lykar / og hönum er til Æru og

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Dyrdar/og Naunganum til Gagns og Gooda. Þegar þesse Grundvöllur godra Verkanna er so lagdur/sem nu er sagt/ og þegar so er kient og talad vm þetta in Genere/ þad er almennelega/þa epterþyl gia sidan Godverkin/ in Specie/ þad er sier j Lage/huad epter annad/ad huör t eirn Madur christin/sie Giæskurýkur god hiartadur/Myskunargiarn vid þa aumu og þatæku/og giöre þeim gott med Raad og Dad/ þad hönū er mögulegt: 2. Hañ same heþur og þridsama Tungu vid Meñ dæmer eckert huatskeytlega vm nöckurn Mañ/helldur/eþ hann heyrer nöckud vm adra Meñ þa þorsuarar hñ þa/og leggr alla hlute wt j hin besta mata hañ kañ. 3. Hañ lætur ecke audvelldlega koma sier til Reide/helldur eþ hönum er a mote gi ört/og þæe hann Tion edur Skada/og sy hann Fyrergieþningar beden/Sætt t Sa me boden/þa er hann hægt ad stilla/so Fridur og Samþycke halldest. 4. Ad sid ustu heþur soddan Madur/millda Aulmó sugiarna gieþande hönd/til ad veita og gieþa þatækum naudþurftugum/t lætta sin Rykdom/ sin Audæþe og Eþne bæta og vppfylla añara Brest t Vaneþne. Þeir

sem

sem sig jdka j þessum Verkum/ þeir eru ri
ett Evãgelisker christner/ a huórium Gud
heþur Þocknan:

Hin ónnur Godverken sem an Guds
ords eru vppdiktud/ og Menn haþa sialf
er vpphurad/ edur giórt j goda Meining
(sem Menn kalla) þau latum vier þara
sin Veg/ og latum þa sialfa (Papiska)
sia þyrer og standa Æþintyr/ huórnen Gu
de mune lijka/ med þui Gud talar so sial
þur/ Esa. 29. Matth. 15. Forgieþins
heidra þeir mig med Mannana Setning
um. Oss Evangeliskum næger þad/ þeg
ar vier jdkum oss j þeim godum Verkum
sem Gud heþur boded/ og Herran Jesus
aminner oss/ og giórum þad epter þeirre
Nad og Gaþu sem Gud gieþur.

Framveigis er óllum christnum Món
um vitanlegt/ ad badar þessar Greiner
christelegs Lærdoms/ vm syndugs Mans
Riettlæte þyrer Gude/ og hin ónnur vm
Godverken/ þær eru so naunar/ teingdar
og sampastar/ ad þar kan huórge an an
arar riettelega verda wtskyrd nie skilen/ t
ap þessu kiemur margþalldleg Villa/ t ran
gar Meiningar sem spilla hreinum Lær-
dome/ ep Men samanblanda þessum Lær

doms greinum ap Fækunnindum / og giö
ra ecke Greinar mun þar a mille / so sem
þeir giöra / sem halda ad Mannsins Riett
læting sie komen j godum Verkum / edur
hiner adrer sem ad halda ad Riettlæted
þess synduga kome alleinasta ap Trunne /
og halda ad engen Madur þurfe good
Verken ad giöra. Þetta er huörtueggia
þalskegt og berlega rangt.

Nu vppa þad ad goder christner Men
matte betur og giör skilia bædar þessar
Lærdoms greiner / og þær riettelega gr
unda ſ wt ad lida ſ lista / huörsu þær eru
samanteingdar og næmar huör annare /
þo ecke so / ad þeim eige saman ad sleyng
ia eda blanda / myklu sidur ad meina edur
halda ad huör sie annare a mote / eda hu
ör aptake eda nidurbriote adra / þa epter
þylger nu sa Grein vm syndugs Mans ri
ettlæting þyrer Gude / J huörium Lærdo
me eins og sierhuörs Mans Sæla og Sa
luhialp er þælen og þolgen.

Og þo margar merkelegar Greiner
þinnest j heilagre Ritningu j huörium þess
Lærdoms grein er med godu Röku þram
sett og kiend / þa eru þo Exempla og Ep
terdæme alla Tyma liosare ſ minnisstæd

ara /

ære/Þui æþ Þm kann huór Madur ad ka
ka sier sialfum Dæme/og vtleggia og þy
da vppa sialfan sig. Þar þyrer heþ eg (sei
ger Prdikaren) þennan Texta mier þyrer
þendur teked/huór ed jnne heþur ad hall
da/bæde goda Lærdoms grein/og so eitt
agiætt Epterdæme hins sama Lærdoms
Þuiad sa heilage Guds Postule Paulus
huór ad er vor Lærare Heidingia og Po-
stule/setur sig sialfa þrann til Epterdæm
is og Fyrer myndar/þyrer alla þa sem tru
ader eiga ad verda til eilifþs Lifþs.

Þann giórer hier so sem ein Konstrikur
Malare/sem mala vill eina eda adra My
nd. Þann setur sig þrann til Fyrer mynd
ar og Epterdæmis epter ad gióra og bre
yta/Eirn Malare þegar hann skal ma
la nockud epter sinu eigen hóþde og Sie
þa er hónum þad þyngra/helldur enn eþ
hann heþur nockud þyrer sier ad mala ep
ter. Þetta kunna marger ad mala epter
ódru/enn hitt er Meistara verked meira:
Og med þui ad S. Paall er riettur Meist
are j sinne List/þa vtmalar hann sig sial
fur hier/og setur sig hier þrann so sem
Contrafactur/Munstur og Fyrermyndan
epter huórium ein̄ ↄ sierhuór christen Ma

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

þur a ad hegda og breyta/sa sem salubol
pen verda vill. Og eþ ad vier skodum van
dlega hans Epterdæme/og setium þyrer
oss/so sem hann heþur þad vppmalad/
og þyrer sioner sett/þa skiedur þad viss
lega/ad vier munum þa og ödlast þa Sa
luhialpena/hvörrar hann er hluttakare
orden. Vier erum þar til skapader ad vi
er skulum verda so sem lifande Steinar/
til eins andlegs hwss/t hvörnen þeir St
einar skule tilreidder og bwner verda/þar
höfum vier liost Dæme og sanna Epter
mynd hia hinum heilaga Pæle. Breytum
þar þyrer hier epter/og vppbyggium so
vora Bygging/þa munum vier þyrer Gu
de vel standast.

Þeña Typum og þetta Form t Mann
skur ber oss opt og osialldan ad alita/t
giöra sem þeir Pentarar eru vaner ad gi
öra/þeir ed epter ödru penta/eda mala
þeir koska Kaps a ad þeirra Pent edur
Malverk sie j allan Matta eins og þ sia
þeir haþa þyrer sier//so þar bere ecke a
mille/eins ber oss ad leggia alla Astundan
þar a ad vor Riettlæting verde eins t S
Pals j öllum Greinum. Eþ vier þad gio
rum/þa þurfum vier ecke ad eþa vora

Salubialp

Sæluhialp: þviad so sem S. Pæll ey med þessum ẏdrste sæluholpen orden/ so munum vier og eirnen verda ẏfirer Mad ẏ Myskun Drottins sæluholpner.

Propositio

So lætum oss nu grandvarlega gia ta ad þessu Dæme hins heilaga Pæls/ ẏ skoda þær sierlegustu og stærstu ẏdrsbud gr einer og puncta/ sem vier eigum epter ad þylgia/ so þramt sem vier vilium verda riettlæter og sæluholpner/ þessar Greiner eru þriar. Merkiñ þær vel/ þa mun Gud sina Mad og Blessan gieþa/ ad þetta mũ ei þorgieþins sagt nie talad vera:

Fyrsta Greinen

Þad þyrsta sem S. Pæll setur oss þyr er Sioner j sinu Dæme epter ad þylgia/ þad er þetta/ Ad hann jætar ẏ medkienn er sig ad vera eirn Syndara/ og ad sõnnu þann hellsta og stærsta Syndara/ enn þo soddan Syndara sem nu heþur Jöran gi ört/ og huörium Syndernar eru aþ ẏdrarta leidar ordnar:

Þetta er nu su þyrsta Gradan eda Tra ppan/ huöria Madur hlytur vpp ad stijga eþ ad hañ vill ad Riettlætenn og Sæluhí

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

alpenne komast/sem er/ad hann iæte og medkienne sinar Synder/og idrast þeirra aþ v̄iarta. Vante hann annadhuórt aþ þessu/þa þinnur hann allórei Sæluhialp j Christo. Þuiad eins og sa Madur sem er Vitstola/han̄ huórke truer þui nie þiñ ur þad/ad han̄ sie siukur/han̄ hirder ecke vm Lækning Grædrans/Ja/huad hellst Læknaren bindur vm hans Sær/eda hv̄num til goda giórer ad lina hñs Verkium þad ryþur hann aþ sier/og kastar þui nidur/So eru aller þr sem ecke iæta siñ Sælar sinkdom/þeir akta Sælnaña Grædara v̄herran Christum ad ónguó/so sem stalþur v̄herran Jesus seiger/Matt. 9. Þeir hrausta þurþa ecke Læknatans vid/helldur þeir sem eru siuker.

Nu eþ einhuór seiger so/huór vill ei iata sig þyrer eirn arman Syndara? Aller vitum vier ad þyrer Adams Fall er allt mañlegt Kyn þurdiarþad/Vier vitum þ sem S. Johañes skripar/so seigiande: Eþ vier seigium ad vier hafþum ongua Synd/þa drøgum vier oss sialfer a Talar/og Sañleikuren er þa ecke med oss.

Andsinar/Riett er þetta talad/sann

arlega

arleg er vor Nattura spillt ↄ þordiörþud. Sañarlega seigium vier osatt eþ ad vier seigium oss ad vera ann Synda. Eñ Syndernar riettelega ↄ aþ jdrande hiarta ad jæta og medganga/ þad er torvelldara/ enn Mañ ætlar. David Kongur seigest haþa dreiged dulur a sinar Synder/ ↄ þa gad ygþer þeim leinge/ eñ hönd Drottins haþe Nætur og Daga leiged so þungt a sier/ so hans Bein haþe mattlaus ordid ↄ hans Kraptur haþe vpphornad/ allt þar til hann medkiende og jætade sina Synd og dro ecke dulur af sinar Yþertrodslur leingur: Þar þyrer er þad vijst/ skule eirn eda annar riettelega jdrast sinna Synda/ þa hlytur Guds hönd þad ad verka med hönum: Þetta medkienner Jeremias Spamadur þar sem hann bidur og seiger so/ Drottin snu þu mier/ þa snyst eg/ og þa þu haþder snued mier/ þa gisrda eg ÿdran: Þui er þad Guds verk/ þa syndugur Madur giörer rietta og saña Jdran. Añars/ þo hñ heyre Nott ↄ Dag Guds ord eda lese þad/ þa jdrast hañ ecke minstu Syndar.

Tökum til Dæmis hier vm Predikun Herrans Christi og Johañis Skÿrara/ þe

 sser tueir

ſſer tueir haþa vered þeir merkelegustu Predikarar ſin̄ nöckurn Tyma haþa vered j þeſſum Heime/ ⁊ þeir haþa huörn Mañ aminñt/ ſeigiande/ Giöred IDRAN. Nu nu þeir haþa gietad komed öllum til þeſſ ad giöra rietta og ſaña Idran? Langt þiærre. Eþ vier giætum ad gudſpiallegre Hiſtoriu/ þa þinnum vier ad badar þeir haþa haþt marga Tilheyrendur/ og aller haþa þeir vered ſynduger/ eñ þæer aþ. þin̄ haþa ſætad og medkient Syndernar/ ⁊ eñ þærre haþa ſnueſt/ ſo þeir haþe aþ Syndu num ſætad/ og ſanna Idran giört

1 Fyrſt voru þeirra Tilheyrendur Phariſei og Skriptlærder/ þegar þeſſer heyrdu þa ſtraþþa Syndernar/ og amiña Meñ til Idranar/ þa haþa þeir meint ad ecke kiæme þau Ord vid ſig/ helldur vid Tollheimtu menn/ Strÿds menn og adra op enbera Glæpa menn/ Þeir þöckudu Gude ad þeir være ecke ſo ſem adrer menn/ Kæningiar/ Þorkallar/ ranglæter/ eda ſo ſm̄ Tollheimtu menn: Þeſſum heþur þott ad ecke þyrþtu þeir Idranar vid/ þuiad þeir meintu ad þeir heþdu öngua Synd: Enn Herran Chriſtur hroopar/ Ach og Vei yþer þeim/ þyrer þad ſama ad þeir vi

Idu

lldu ecke medkienna sinar Synder/og seig er/Wei ydur Skriptlærdum og Phariseis þier hræsnarar/þier erud so sem þagadar daudra Manna Graþer/yþer huóriar ad Menn ganga og þeckia þa ecke/hid ytra eru þær þagrar/enn hid innra eru þær þu llar med daudra Manna bein ⁊ alla And skygd. Soddan hræsnarar þinnast eñ nu a vorum Dögum ecke allþæer.

2 Þar næst voru herrans Christi og Johannis Tilheyrendur/Herodes/ höfud prestar og Kiennemañ höfdingiar/⁊ ad rer þeirra jafningiar/Þeir voru syndarar og þeir voru aminter til Idranar/eñ þyr enn þad þr mundu Idran giöra/ þa slou þeir j hel sina Idranar predikara. Johñ es skírare sagde til Herodis/Ecke leyfest þier ad hafa þíns Brodurs Konu. Hyor nen batnade Herodes við þa Aminning? So/hann kastar Johanne j Myrkuasto þu/og lætur þar sla af hönum höfuded. Ja/hann leitade og vid ad taka Lífted af Christo/so sem Phariseí herma og vo tta. Herran Christur sagde vid Höfudpre stana/ad þeir være falsprophetar/og lei guþionar/þeir ætte ad hafa betre Ahyg giu þyrer Saudunum/ellegar Gud munde

straffa

þa straþþa/ Þeir ættu ad rækia Betur Vþn gard Guds/ ellegar Gud munde taka sitt Ríke þra þeim og giefa þad Heidingium sem betra Avórt bære: Mundu þeir bat na við þetta? Giórdu þr nóckra Jdrã? Nei/ og so langt var þra þui/ ad þeir hófdu alldrei Koo nie hugld þyrr enn þr gatu komed Herranum Christo a Krossen Soddan Menn þinnast eñ nu j Heimenum sem þa hellst hata og opsækia sem þeim heillt kienna.

3 Lyka og so hefur Herran Christur hafd Tilheyrendur sinna predikana Borgara og Bændur j Betsaida/ Corozaim og Capernaum/ huória hann hefur opt og margfalldlega amint til Jdranar og Yfirbootar/ og þyrer huórium hann hefur sinar predikaner styrkt ? stadfest med margháttudum Jardteiknum og Kraptaverkum. Enn huad hialpade þad/ huad hafde þad ad seigia? Alls eckert. Þar þyret hlaut hann ad kalla/ Vei yfer þeim/ og hota þeim ad a sídasta Deige skule liettbarara vera Tyro og Sydon og Sodoma enn þeim. Þuiad hefde soddan Predikan er heyrst j þeim Borgum/ og hefdu þar soddan Kraptaverk og Dasemder skied/

þa

þa mundu þeir Jdran giórt haþa j Seck og j Ausku.

Aþ soddan Dæmum meigum vier þad sia/ad a medal þeirra sem Orded heyra vm Syndernar og Jdranena/þa þinnast marger (þui verr) sem ecke verdur komed til ad giöra Jdran/ þeir ganga þrañ so sem eckert þurfe annad til Riettlætingar og Sæluhialpar enn ad heita christien og heyra Orded med ytre Eyrunum/ † giöra ecke helldur Jdran og Xþerboot/ enn þeir j Capernaum/huörfu opt og leinge sem þyrer þeim er predikad.

Petta hliotum vier Gude ad biþala og læra þad ad vita/ ad sönn Jdran er Guds verk/og huörnen vor Gud hana verke. Þui ei verkar Gud Jdranena med Mañenum aþ ónguö/helldur heþur hann þar til tuent/ sem er Lögmalsins ord nær þad er predikad edur lesed. Þar næst sa gode Kross † Motgangur/ med huörium Gud vitiar eins og annars. Þviad ecke haþa aller eins Natturu. Sumer eru veykhiarta der/ þeir ed læta Lögmalsins Aminningar og Bodaner ganga sier til hiarta/so ad þeir kañast vid sig þalfa. Og vegna Otta og Kuijda þelvijtis Kuala og þijsla leita

leita vid huörnen Þr meiga koma j Sætt og Vingan vid Gud Adrer eru hardhiartader/ Þeir ed diupt eru nidursokner j Syndernar/ vid Þa stoda huörke Aminning ar striÿdar nie stor Ord/ Helldur skule Þeir ur Syndanna diupe dregner verda/ Þa hlytur Gud ad haÞa Þar til Kross t Motgang/ Siukdom eda einhuöria Samviskunnar plagu og Skielÿing/ skule Þeim verda vidhialpad.

Vuörutueggiu Þessara Manna Dæme/ höfum vier j gudspiallegre Historiu. Herran Christur klagar j sinum Predikunum/ ad Gydingar vilie ecke Jdran giöra/ huörnen sem vid Þa være adÞared/ Johannes (sögdu Þeir) være strangur og storordur og ecke lijdanlegur/ og hañ heÞde Diöfful. Þar a mote være Christur j sinum Kiennÿingum og sinne Vmgeingne limur og oÞmiukur/ være lætmadur Tolheimtara t Ber syndugra/ eirn Matar hækur og Vijnsuelgur. Þar Þyrer neyddest Christur ad Þor mæla Þeim Borgum og sagde/ sem Þyrr seiger/ Ad Tyro og Sydon/ Sodoma og Gomorra skule lijdælegra Dom Þa a eÞsta Deige enn Þeir. Slijk alvarleg Predikun kom Mariu Magdalenu til ad koma til

Christum

Christum og ad giöra alvarlega Idran ſt
Yþerboot/huar þyrer hun þieck Syndaña
Fyrergiefning. Zacheus Tollheimtumaña
þoninge hefur ſt ſo lated Herrans Chriſti
Predikun ganga sier til Hiarta/ſo ad hañ
liet aþ sinu Okre og röngum Fiaraþla/ſt
gaþ þatækum Helming alls þeſſ sem hañ
atte/ og huad hann hafþe ranglega aþ
öðrum haft þa bitalade hann þeim þad
aptur tuöfallt.

Enn Pall sa er a þeim Dögum var i
Jerusalem/ſt vered hafþe Læresuein Ga
malielis/ſt seted til hans Fota/hann gaf
sig ecke þar ad slykum Predikönum/hann
gieck þrañ med Grimd og Ræde Ogn og
Veitingū vid þa christnu/oþsökte þa allt
til Dauda/hialpade til ad hneppa þa i
Myrkua ſfoþu/ og þynde þa til ad lasta
Christum og aþneita hönum/og þeir sem
stadþaſter voru/ þa styrkte hann til ad þr
vrdu lysþlatner/og las vpp Domana. Og
i soddan Idranarleyse hefþe hann visſule
ga dæmed og orded þyrerdæmdur/hefþe Je
sus ecke sied aumur a hönum/og teked i ta
umana med hönum hardlega/ þa hann
med ognarlegre Eldingu slo hann nid-
ur/ so Pall vard ad giefa sig/ og medkie

emm

nna ad hann hefde rangt giört/ og bauds sig þa til ad giöra þad Herran villde.

Med sama mote/hefur Herran Jesus enn nu a þessum Dögum nog ad giöra hier a Jördunne/ad koma þeim til Jöranar sem saluholpner verda skulu/so þeir med Pæle medkienne sig og jarte ad vera auma og stora Syndara. Og serdeilis er hier ad merkia þad S. Pall seiger/ad Jesus Christus hafe synt a sier Epterdæme allrar Polenmæde/so þeir stærstu og örgöstu Syndarar skylldu ecke örvilnast þo þr hafe sina Jöran vndan dreigid allt til Dauda. Þuiad Saннinde eru þad/Gud refsar ecke hier j Heime fyrer huöria Synd jafnsnart sem hun er drygd. Og af þui ad Refsingen dregst vndā/þa verda Menn fwser ad giöra illt/so sem Salomon seiger/og meina Gud akte ecke Syndena/gāga þar fyrer fram meir og meir/og þui meir sem þeir syndga/og þess verr sem þeir breyta/þa eru þeir þess diarfare og athugalausare/ā meina Gud hafe gleymt þui og ecke mune hann þar a leingur minnast. Enn S. Pall seiger hier/ ad ecke sie þui gleymt/þo Gud hefne ecke jafnskiott helldur sie þad hans Polenmæde. Eins seiger

iger S. Petur/ad Gud þreste stundum að straþþa og reþsa/enn þad skule Menn ecke hallda Vndan drætt/helldur Þolinmæde vid oss/viliande eingin skule þortapast/ helldur ad huór Madur skule gióra Idran og Yþerboot. Soddan Þolinmæde/ þar Gud lýdur marga Glæpa menn og Stor syndara miög leinge og mörg Aar/ þad seiger S. Paall hier ad þad kome so til/ ad Jesus haþe med þessu Epterdæme vilíad audsyna ad eingen Glæpa madur skyll de órvænta sier Guds Nádar og Myskunar/helldur ad eins gióra Idran.

Marger draga Idranena vndan allt til þess þeir eru siuker/og læta ecke þyrr að syudga/ enn þad hendur og Fætur og adrer Lykamans Limer gieta ecke leingur gamlar Synder giórt/ Þad er oriett/ Og til þeirra sm so breyta talar S. Paall hardlega j Pistlenum til Komveria/r seiger Þu Madur/þorsmaer þu Giæsku z Liu þlyndar gied Guds? Veistu ecke ad Gi æska Guds leider þig til Yþerbootar? Enn þu med þínu þorhertu Sinne og Idranarlausu Hiarta/saþnar þier Reide/vppa Dag Reidennar/og Openber

E. ingar

ingar Guds Rietilætis Doms. Og þo
slykt sie ecke riett giört/þa seiger S Paall
ad Christur hafe audsynt a hönum eitt
Epterdæme Polenmædinnar/af hvörium
aller Storglapa menn skulu læra/þegar
þeir lata af þui illa og giöra Idran/þa
munu þeir ecke verda þordæmder.

Nu ef einhvör maler eda hvrar so/
Hvad? Ecke hef eg ofsokt Guds söfnud
eingen Gudlastare er eg/so sem S. Paal
var/þar þyrer þarf eg ecke ad iata mig
þyrer so storan Syndara. Þar heyrer sed
dan Suar til/Siertu ei so stor Syndar
eda Storbrotamadur sem S. Paall/þa
þackadu Gude þyrer þad hann hefur þig
vardveitt/annars hefder þu fallid i skarn
og verre Synder. Nu þo ad þu siert ecke
fallen i Stor synder eda Glæpe/þa ertu
ecke þar þyrer tarhreirn nie Synbalaus/
Þviad so sem seiger Salomon/Þar er ei
gin Madur sem ecke syndgar; Vill nockur
vera þramar enn Abraham/sem medkie
de sig ad vera Dupt og Molld Jardar
Eda Job/sa ed seiger/ad eingen kunne a
stadast þyrer Gude/eda ansa hönum eitt
Orde til þusund. Eda David sem sagde
Drotten gæck ecke i Dom vid Þræl þinn/

þv

hui eingen liþande Manna er riettlætur
þyrer þijnu Auglite. Þar þyrer skriþar S
Johñes rietteliga j sinū Pistle/Eþ vier se
igium ad vier höfþū öngua Synd/þa suyk
ium vier oss sialfa og Sannleikurin er þa
ecke med oss.

Þar þyrer/so ad Madurin christin sie
ecke athugalaus/og gange ecke þrām an
Jætningar og Vidurkiennīgar Syndaña
og misse þa þyrstu Gradu til Riettlæting
arinnar/og Saluhialparennar/þa skal
hann opt og tijdum hura vm þa Epter
lijking sem Herran Jesus sette þrām þyr
er Phariseran Simon/seigiande. Eirn
Okur madur hafde tuo Skullda menn/sa
eine var hönum skylldugur vm þim hund
rud/annar vm þimtijger Peninga. Eñ er
þeir höfdu eckert ad bitala med/þa gaf
hann badum þeim Skulldena kuitta. Þe
sser oiafner Skullda menn/merkia olijka
Syndara hier j heime/þann meira artte
ad giallda damer heimuren þyrer meire
Syndara/hinn annan þyrer minna. Enn
huörge gietur bitalad/ecke helldr annar eñ
annar/bader eru þeir Gude skyllduger/
og eige kunna þeir nei ad seigia þar til/
og eþ þeir vilia vid Syndernar lausser ver

da/þa hliota þeir ad jdrasi þeirra að vö
arta/og lata sier þær leidar vera. Þetta
er nu það fyrsta sem tilheyrer þessu Ept
erdæme S. Pals/ huört hann oss hier fyr
ersetur/ sem er/. Ef ad vier vilium ver
da rietttlater og sæluholpner/ so sem ad
hans Dæme oss kienner/ þa hliotum vier
fyrer alla vlute þann ad iata og medkie
na vorar Synder/ og lata oss vera þær
að hiarta leidar.

Aunnur Greinen.

Annad það sem heyrer til þessa Dæ
mis eda Fyrermyndanar S. Pals er þet
ta. Ad eirn aumur angurfullur sorgbitin
Syndare/ epter Jatningu Synda sinna/
flyie til Herrans Christum med sanne Tru
huór ed (sem Paulus hier vottar) komen
er j heimen til þess/ synduga sæluholpna
ad giöra. Eda so sem Herran Jesus seig
er sialfur/ Mansins Sonur er komen að
leita epter þui/ ℔ það sæluhlped ad gie
ra/ sem að fortapad er. Þuiad huór sem
þer a miss vid þessa adra Graduna/ hönd
fodar ecke par þo hann epter vliodan þ
irrar fyrstu medkienne sinar Synder og j
re

rest þeirra. Til Dæmis.

Saul Kongur hafde margfalldlega þorsied sig j mote Gude/þar kom og vm sider/ad hann medgieck sina Synd og jdradest hennar/þuiad Herrans hönd la þungt a hönum. Enn hann flurde ecke til Drottins/helldur til Galldrakonunnar j Endor/sem hafde Spæfarar Anda. Þar þinar hann slijka huggun/ad hann Deige sè irna fellur j Auruilnan/t a sitt eiged Suerd. Eins giörde Judas sem var Lærisueirn Herrans Christi/ad vegna þess hann villde ecke hafa Rad sins Meistara t vakta sig fyrer Syndinne/þar fyrer vakna de hans Samviska vm sider/so hann ecke ad eins medkiende sina Synd og jdradest hennar/so hann visse ecke huar hann skyllde sig hafa/t hafde öngua Roo/enn hñ snere sier ecke til Thristum so sem S. Petur/epter sina hrefallda Afneitan/eda so sm S. Pæll radleggur hier j sinu Epterdæme öllum Syndörum/helldur hleypur hñ til Kiennemanna höfdinglanna/Enn huad gott hafde hann þar af? Alls eckert/nema þeir spottudu hann/þar fyrer hliop hann og heingde sig sialfur

Nu hefur slijkt henz ecke alleinasta he

ssa tuo Saul ꝛ Judas/helldur marga aꝺ
ra/hrörium Menn haꝑa ecke vÿssad paꝛ
sanna ꝛ rietta Veg til eilÿꝑrar Salubiꝛ
par/ þo þeir haꝑe giarnan viliad vita hÿ
Þui þad heꝑur opt tilꝺored ad sorgꝑull
ar og hrelldar Samviskur Syndanna veg
na haꝑa girnst ad verda lausar vid þeirra
oꝺæreliga Synda byrde og nagande Orm
sinnar Samviskv/og vita huörnen þeiꝛ
yrde kuittar vid Gud/þa haꝑa Menn vÿ
ad þeim a ovÿssan Veg/hingad ꝛ þangaꝺ
og þo þeir haꝑe þad giört/og allra braꝑ
da vidleitad/þa haꝑa Menn verid jaꝑn
nær/og ecke ꝑeinged meire huggun helldur
epter enn aꝺur.

Þetta gieck so til ꝑyrr meir j Paꝑaꝺo
menum og skiedur enn hia Papistū. Mo
num er kient ad giöra Boot og Bitaling
ꝑyrer Syndernar med eiginlegum Verkū
Marger pÿndu og plagudu sig med Kar
num og Föstum og Bindinde/aꝺrer me
Aulmÿssu giöꝑum/og öꝺrum godum Ver
um/enn þa þetta haꝑde leinge verid gi
rt og reynt/þa kiemur Christur og kasia
j burtu öllum þessum Verkum med ein
Orde seigiande/Þegar þier haꝑed giør
þad allt saman sem ydur er booed/þa s
igeꝺ

iged/Vier erum onyter Prælat/vier hẽ
fum giort huad vier attum ad gisra
Og þyrft ad god Verken þiena ecke til Rie
ttlætingar/og Madur kann ecke þar med
ad þorþiena Saluhialpena. Huad vill
þar þa verda af Syndönum?

Þar koma enn adrer og viſſa hrelldum
þatækum og ſorgbitnum Samviſkum til
vppdiktadra mannlegra Verka/ſẽ er/ ad
Menn ſkule ganga Pilagrýms göngur til
heilagra Stada/Krofſa og til Likneſkia/
og þramlidenna heilagra. Menn ſkule vt
vega ſier Pavans Aflat og Madar brieff
(Þad er Bokþells brieff med Bly ınſiglũ/
i huörium Paven i Rom af Guds alþu þy
rergieþur Syndernar/öllum og ſierhuörũ
ſem ſkriftaſt/og þau Aflats brieff kau
þa med Peningum) Enn ſlikt ſtodar ecke
til eilyfrar Saluhialpar/þar leida Blin
der Blindan.

Þar þyrer huörium ſem þad er Alvara
ad hirda og hyxa vm ſina Saluhialp/hẽ
ſkal lata ſoddan mannlig Verk þara ſinn
Veg/og taka hier S. Pals Dæme þyrer
ſig/og læra af hönum huar og huörnen
þann eige ſinar Saluhialpar ad leita. Hẽ
þyſer oſſ ecke i Vind/eda ad hinum öörũ

myrkuðm Stiörnum / helldur ad þeirre
ſönnu Soolu Riettlæteſins / ſem er Herr
an Jeſus Chriſtus / huðr ed vegna ſyndug
ra er komen j þenna Heim / ad eirn ſier
huðr aumur Syndare ſem vill þa ſtoðlaſt
Fyrergießning Syndanna / og Miſkunn og Vi
nattu hia Gude / hann ſkal ecke þorlata
ſig vppa neirn Holut annan huðrke a Him
ne nie Jörðu / vtan alleina vppa Meritum
Verdſkulldan og Forþienan Chriſti / ſa ed
þyrer Syndernar heßur borgad ſtoðitalad
og er orden Medalgangare j mille Guds
og vor. Enn S. Paall vijſar oſſ ecke ſliett
og einßalldliga til Chriſtum / ſo ſem vier
mættum hlaupa ſtrax þyrer hann / mein
ande hann mune lata ſlarka / þo vier höfß
um ſyndgaſt / eda huad illt vier höfßum gj
ört / Pui huad vilie hann giöra til ? Han
hliote ad haßa Menn j Himeriike / So ſeg
ottlega tala ſumer vm þetta Mal / En
þetta geingur ecke ſo til / þar er langt þra
þuiad Gud er j giegn ſyndugum og rang
latum / ſem eitt þortærande logande Ba
þyrer huðrin þeir kunna eins ad ſtanda ſt /
og Gras ſtra þyrer Ellde / Ydar Synder
(ſeiger Eſaias) ſkilia ydur vid ydvarn
Gud

Gud/ z þær byrgia hans Andlite þyrer ydur. Og vnder þa Grein talar Gud sia ſiþur ſo j ſinu Lögmæle/ og ſeigeſt vera eín ſtyrkur vandlætande Gud ſa ed Syndaña vitiar j þridiu og þiordu Ættkuijſl. Jtm̃ hann ſie ei ſa Gud ſem Þocknan heþur a jllu Framűþerde/ og huór hann er ogudlig ur/ ſa ß lýþur ecke hia hönum:

Og eþ Gud villde ſo höndla vid oſſ/ þa yrdu vier allerſaman eilýþlega þorglat áder/ Ja viſſulega. Eñ Gud heþur aþ ſinne omælanlegre Nad og Myſkun tilſett eirn Nadarſtol/ ſinn eingieten Son/ hañ er vegna vor Mannaña og vorrar heilſu ſaker komen j þennan heim. J mañdomlegu medtekiu holde og Blode/ heþur hú ßætt z bitalad þyrer allra Maña Synder A hönu liggur Reþſingen (þyrer Synderner) vppa þad vier hepdum Friden og þyrer hans Beniar erum vier heilbrigder ordner. huór hañ vill nu ſtandaſt þyrer Guds ſtranga Riettlætis dome/ ſa gieþe ſig til þeſſa Nadarſtols/ ſem Gud heþur tilſett j Blodenu Jeſu Chriſti/ ſo hú þæe og ódleſt þad RJETTlæted ſem þyrer Gude gillder/ ſem er Syndanna þyrer

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

giæfningen j Jesu Christo Guds Syne/ so ad Gud alleinasta reyneſt riettlætur/ t ad hñ giöre þañ riettlætan sem truer a hñs Son Jesũ Christum. So skyllde nu huór og eirn jdrande Madur j sinne Samviskv unnar Kuöl og Angist þlyia alleina til Je sum Christum/ og gieþa sig j hans Myskv nar þadm/ þela sig j hans Særum og Vn dum/ þa mun hann verda heilbrigdur og hreinn aþ öllum sinum Særum og Synd um. Christur mun verda hönum trur Me dalgangare og Forsuars madur/ hiæ sin vm himneska Födur. Hañ er sa riette Me istaren til ad hialpa/ hann mun ecke læta nöckurn huggũarlausan þara/ helldur end urnæra hann og lyþga kröptuglega/ so sem hñ hefr loþad/ þa hñ kallade t sagde Komed til mijn aller þier sem erud mæd der og preytter aþ Syndanna Punga/ eg vil endurnæra ydur/ Matth. 11 Cap Til Christum þlvde Maria Magdalena og vard saluholpen/ Til hñs þlvde sa my kle Tollheimtare Zacheus/ og þui veitteſt hans hvse heilsa. Til hans snere sier S petur epter þreþalldæ Afneitan/ og vard jnnsettur aptur j sitt postulegt Embætte

Til

Til Christum komu alls hættar Tollheim tarar og Bersynduger / og vrdu til Mæd ar medtekner / so sem sa þortapade Son ur. Paulus sa Glæpamadur og Oþsokna re Christi Læresueina snere sier huörge ne ma til Herrans Jesū Christum / huörn hī oþsokt haþde / og hann heþur Mæd t My skun ödlast: Enn huar þyrer og til huörs heþur hañ Mæd t Myskun þeinged : Þar til suarar hann sialfur og seiger / ad þad haþe skied þess vegna og til þess / so aller adrer Menn heþde eitt Epterdæme / huar epter þeim ber ad breyta / eþ ad þeir vilia komast til þess eilifa Lifs.

Þar þyrer / þu godur christen Madur / sem ottast og hrædest Guds Reide þinna Synda vegna / lat ecke vissa þier nöckur stadar vtan alleinasta til Jesum Christū / þyrer vtan hann t an hans þiñur þu ecke nema Epasemd og Angist / enn j Christo þiñur þu alla Huggun / Lifs t Sæluhialp.

Med þessu Mote haþa aller trulyn ber Guds Þienarar vissad sinum Tilheyr öndum alleinasta til Christum. Johannes Skirare vissar med Fingre sinum til Chr istum seigiande / Sia / þar er Lamb Guds sem ber heimsins Synder. Og seirna þa

Lære

Lærisueinarner Johañis lidu ecke vel ad Jesus skyrde og kiende/ meinande ad þad være sinum Meistara til Minkunar og Ovirdingar/ þa sagde Johañes sialfur/ Þessum ber ad þara vaxande enn mier ber ad minka/ Veþ eg ecke sagt ydur adur ad Embætte Messie/ sem er ad bæta þyrer Synder Mannaña/ og þær i burt ad taka/ þad er mykla ördugra og þyngra/ enn eg kunne vt ad rietta/ eg er ecke verdugur ad leysa Skopueinge Messie/ i hans Kalle og Embætte: Og vnder þessa Grein sender hann sina Læriseina til Christum skömu þyrer sinn Aþgang/ ad þeir skule þad alleina hia hönum þiña sem þeim er naudsynlegt til Saluhialpareñar.

I sama mata hefur S Petur eirn en sinum Tilheyröndum i þeirra Samviskv neyd og Angist/ huörge annarstadar vyssad nema alleina sta til Jesum Christum Quiad þa hann hafde a Vuytasunu i þyr stu Prediktun giört Gydingum vel heitt i gamse/ og opnade Velvyte þyrer þeim/ þar þyrer ad þr höfdu Guds Sö i Vel sleiged/ og þeir af Viartans Sorg og Angist hropudu vpp og sögdu/ Þier Menn og goder Bradur/ huad skulu vier til giöra?

þa

þa kiende hann ecke annad enn þ sem S:
Pæll kienner/ Gisred Idran/og huor z
eirn ydar late skíra sig j Naþne Jesu
Christi til Fyrergiefningar Syndaña/
þui þad skal allt Israelis Nws vita þy
ter Sañ/ad Gud hefur þennan Jesum
giort ad einum Herra og Christo. Og
enn seirna seiger S. Petur so Actor. 4.
Þar er ecke Neilsu gisþ j nockrum ød-
rum/z ecke er annad Naþn vnder Him
nenum/Mañunum giefed j huoriu vier
kuñum sæluholpner ad vda/nema Naþ
ned Jesus. Þetta eru merkeleg Ord/og
vel verdug þessad þau yrde wtlógd þyrer
þeim sem so mikilega hallda aþ himm
helaga Petre/og seigiast vera hans Vm-
bods menn og Epterkomendur/sem ad er
Paven j Rom og hans Papistar/enn S:
Peturs Kienningū vilia þeir ecke þylgia.
S: Petur talar skyrt og berliga/ ad ecke
sie annad Naþn vnder himnenum Mönn-
um giefed (ecke god Verk edur heilagra
Forþienan/ecke Sælumessur nie Saung-
ar/ei Aulmósur nie velgedomar/ecke þa
þaleg Aþlat nie Leyfe/eda nockud sodd-

am j

ân j huôriu/eda þyrer huôrt Menn kunne ſaluholpner ad verda) vtan alleina Nafn ned Jeſu Chriſti/ Act. 4.

Og þyrer þromum einfôlldum chriſtnum Mônnum er ei Mandsyn margt hier vm ad tala / þeir ed ecke vilianlega mala a mote Guds klaru Orde. S Petur bindur þta allt ſamã j einu Orde þyrer Cornelio/ þa hann predikar þyrer hônũ/ ſeigãde Vm þena Jeſum bera aller Spamenn Vitne / ad þyrer hans Nafn þae aller Syndanna þyrergiefning þeir ed a hann trua. Act. 10.

Þar hôfum vier Mergen mælsins/vm Mannsins Kiettlæting þyrer Gude/ ſamhliodanda vid þ epterdæme ſinn S. Pall ſetur hier þrann/vid huôrt vier vilium enn nu bliþa: Vann hefur þyrr og ſid ônguan annan vôlut þyrer Augum haft /en Jeſum Chriſtum/ſo þad hann þeinge þad Kiettlæte ſinn þyrer Gude gillder/Og þar til hefr hann ôdrum vitnad: So ſem ſia ma þar hann ſo ſkrifar/ 1 Cor. 2. Þa eg hia ydur var/hiellt eg mig ſo/ad eg þottiſt ecke vita nôckurn vôlut/nema alleina Jeſu Chriſtum hann Kroſfeſta. Og til Gal. 3.

þiaf

Fiærlægt sie ad eg hroose mier/nema alleinaska aþ Krosse vors Drottins Jesu Christi. j Pistlenum til Philippensis skyrer hann þra/huórnen hñ haþe vered eirn Phariseus/ostraþþanligur epter Lögmalenu. Og epter sina vmvendan/haþe hann j sinu postulega Embætte meir erþidad eñ alleradrer. Enn vppa þesse Verk huórutueggia setur hann sidur eme óngua von/ heldur skripar hann berliga hañ akte þad þyrer Skadsemd/ja þyrer Skarn og Ohreinindæ/hia ypergnæþanlegre Kynningu sins Lausnara Jesu Christi/vppa þ hann hreppe Christum þyrer Avinning/ẽ verdæ j hönum þunden/ecke haþande sitt eiged Riettlæte sem kiemur aþ Lögmalenu (huórt komed er j godum Verkum) heldur þ sñ kiemur þyrer Truna a Jesum Christũ/sñ er þad Riettlæte huórt Gud eignar ẽ til einkar Trunne.

Vt aþ þessu öllu er Deigenum liosara ad syndugs Mans Riettlæte þyrer Gude eru ecke hanseigenleg god Verk/ ecke þorpienan heilagra/ecke fóstur nie Karinur eda adrar Pianingar Lykamans/ ei Aulmósu giaþer nie Gustuka verk/ heldur adeins og alleina Jesus Christur med sinne

þyrmæ

þyrmætu Forþienan og hlydne/med sinne beyskre Pijnu i bitrum Dauda. 1. Cor. 1 Þuiad Jesus Christus er oss að Gude giefen og giordur til Visku/til Riettlætis/til Helgunar/og til Endurlausnar. Allt saman vard Jesus Christur þad ad verka/hann hlytur allt j öllu ad vera: J Christo Jesu höfum vier Blessan Guds/ þyrer vtan Jesum Christum er allt j Banne og Bölvan.

Þar þyrer þegar vier kiennum og lærum þad þeir syndugu verde riettlæter og sáluhólpner þyrer Truna a Jesum/þa alytum vier og meinum ecke Verdugleika Truarennar/huór ed þyrer Gude eingen er/helldur alýtum vier Verdugleika Herrans Christi/huór ed þyrer Gude er mektugur og mykill. Eín Truen vor/hun er ecke að ed enn so sem Þurfamans hönd/huór ed tekur vid þeim edla Fiesiodum/sem þyrer Gude gilda:

Asamt med þessu er hier og eirnen þ merkiande og athuganda/huad eda hvilýkur hlutur su Truen er/sem Herran Christum höndlar/og ad sier tekur/og eignast. Soddan Tru er eingen Panke eda hugbod

hiart

hiartans/ecke helldur tomt Skraþ eda Flapur munnsins/ t ecke helldur þannyt horo san eda Raup þyrer Mönnum. Helldur er hun eitt stodugt ohrugt og oeþad breñande Trunadar traust til Guds/ og hans dyrmæta heilaga Ords og þyrerheitis/ Pegar Madur truer þui og treysster þar vppa/ þo hann siae þad ecke þyrer Augunum/ Eins sem Abraham giorde/ hañ trude vp pa Vonena/ þar eingen Von var/ Pegar Madur gieþur Gude þa Dyrd/ og veit og truer þullkomlega/ ad huad Gud heþur lo þad/ þad kann hann ad enda/ Slijk Tru og soddan Trunadar traust/ verdur huórí um Mañe til Riettlætis reiknad/ Rom 4

Þegar eg nu/ eda huór annar christen Madur er til Nadar t Fridar aþ Gude medtekin/ vegna hans elskulega Sonar/ þyrer rietta og sanna Jdran huóría Gud heþur j oss verkad/ þa eigum vier þullkomlega og þastlega ad trua Ordunũ/ þo so sie vier siaũ ecke þad Riettlæte þyrer Augunum/ og þo vier þinnum Syndanna leyþar enn nu loda j voru hollde t Blode. Þuiad þo vort Hiarta þordæme oss/ þa er Gud meire enn vort Hiarta/ og þad

Trausst hœpum vier til Guds/ad huad hann hefur lofad og tilsagt oss j sijnu Orde/pad ender hann/ Johannes. 3. Og þo vier ecke höfdum vora Tru alltijd þa er hann þo trufaſtur/og kann ecke ad afneita sialfum sier/eda bregda sin Ord. 2. Timoth. 2: Cap.

Par þyrer er S. Pals ord vel athugande/huör hann hier so alvarlega kröpt uglega og þunglega þram setur j þessu Male/ þar hann so ad Orde kuedur/ Certus fidus Sermo, Pad er/Petta er so vijss stadfaſt og obrigdanlegt/ad þui ma þull komlega og an allrar Efasemdar trua/ og soddan Ord sem verdugt er/ad bad sie med öllu Packlæte og hiartans Trausste medteked og a hiartad lagt. Þuiad þetta er su Grein a medal añara/sem Papistum j oss ber a mille/ j er ecke hin minsta/huar vm Menn a þessum Tijmū þratta/huört eirn christen Madur eige j þessu Lyfe vera viss vppa sina Saluhialp. Papistar halldа ad eingen Madur vite vissulega huört Gud er hönum nædugur eda ecke/ þad sie allt ovijss/a medan Madur liper j þessu Lyfe. Enn vier kiennum/ ad

eingen

eingen riettruadur christen Madur skule eþa sina Sæluhialp/helldur trua stadþaste lega/ad Gud sie hönum nadugur þyrer Jesum Christum. Vier truum Syndanna þyrergieþning/vier bidium vm Syndana þyrergieþning. Sitt hvört er ad eþa eda ad trua.

Hvör skal þa ad skilia vora þrætu? Andsuar/Pad latum vier S. Pæl giöra/ hvörium Papistar eiga ad hlyda ecke sidur enn vær. Vtjum nöckud S. Pæll haþa eþad vm sina Sæluhialp a medan hann liþde? Jönguan mæta/ecke j þeirre minstu Grein/heyrum ad eins hvad hann skrifþar til þeirra j Rom/Romanos 5. Cap: Eg er viss þar vppa (segier hann) ad hvorke Dauden nie Lyfþed/ecke Engell ecke nockurt Vallde/eingen Magt/ecke þad nalæga nie okomna/eingen Hæd nie Dypt/og ecke nockur Skiepna/kann oss ad skilia vid Elsku Guds/sem ad er j Jesu Christo vorum Drottne. Alyke eins skriþar hann j mote Daudanū til sins Læresueins Timotheum. 4. Capitula: Eg verd snarlega þornþærdur/og min

Burtsparar tijme er nalægur/ Fra þessu
er mier þyrerhugud Korona Riettlæte-
sins/husbria Drotten sa riettlæte Dom-
are mun þa a þeim Deige giefa mier.
Þetta heiter ecke ad efa/helldur ad vera
viss/ og oefadur vm sina Salubialp/hús
bria Dæme aller Menn christner ættu ept
er ad fylgia:

Vier setia Papistar a mote/ Vm S.
Páal var ödru vijs hattad enn adra christ
na/ Hann kusse af sierlegre himneskre Op
enberan ad vera fullvijs vm sijna Salubi
alp/ þad veitist ecke ödrum christnum/ þar
þyrer höfum vier noga Ordsök til ad efa
Andsuar/ Ad S. Páall hafe nöckra Op
enberan sierlegre enn adrer Menn hafit vm
sina Salubialp/ þad verdur huörge lesed
j heilagre skrift. Enn þta finnu vier sem
hier stendur/ ad Gud hafe audsynt a hón
um eitt Epterdæme/ öllum þeim sem tru
ader eiga ad vda til eilijfs Lijfs/ Og þar
hann talar vm Koronu Riettlætesins sinn
sier er ötlud og þyrerfwen/ þa leggur hann
þetta til/ Ecke alleinasta mier/ helldur öll
um þeim sem elska hans Tilcomu.

So hefur nu S Páall ecke neitt sier

legt

legt þram̃ yþer adra/helldur so sem hann heþur sina Salubialp þyrer Truna þeing ed/ so eigum vier og lýka med sama moꝛte hana ad þa og ódlast. Og so sem han̄ heþur óngua Epaseme hapt þar a/so skulum vier og ecke helldur hapa/ Þar þyrer skulū vier lata papista hapa sina Epasēd og Vantru/so leinge sem þa lyster/ þang ad til þeir þinna huad hun leider epter sig og huar þeir med hana lenda.

Sañinde eru þad/ eþ ad Grundvöllur vorrar Salubialpar stæde vppa vorum Verkum vorre Forþienan eda nóckre Skiepnu/þa höþum vier noga Ordsök/ ad vera epasamer. Enn med þui/ad allt þetta er komed vnder Christo/i mote hu órium porten ꝓelvntana hapa ecke par ad seigia/Matth: 10. Og soddan Siesi odur er þyrer oss settur ꝛ þramboren i þui dyrmæta verduga Orde heilags Evange lij/ þar þyrer höþum vier óngua Ordsök til nóckrar Epaseme: Þui huór hñ er epa samur og truer ecke þeim Vitnisburde sin̄ Gud heþur bored vm sinn Son / sa giörer Gud ad einum Lygara/ Johann. 1. Og hier vm stendr so i Pistlenū til þes. Og vppa þetta heþur Gud Eid suarid/so ad vier þyrer tuo hlute sin̄ ecke bregdast þui

omögulegt er ad Gud liuge) hefdum ör-
ugt Traust/og hölldum oss vid þrambod
na Von/hiörta vier höfum so sem eitt ór
ugt og obifanlegt Attkiere vorra Salna
huór ad inn er geingen i þad insta velge
domsins. Heb. 7.

Þeir sem siglt hafa þeir vita huar til
Attkiered er gagnlegt j Skipenu/og huór
höfud nauds syn þeim þar a liggur/ þui
ad þegar Glucka t storm̃r kiemur vppa
og Skipmeñ eru hrædder vm Lijf t Gots
so lata þeir Attkierid falla/ t ef þad he
fur godan Grunn þar fast Attkierish allo
er/ þa eru þeir ohrædder/og halda ad ei
mune þeir Skipbrot lijda. Eñ ef Attkie
rid bilar/ þa er vtgiórt vm Skip Lijf og
Gots/ t ct. Vned þessu vætte hafa mar
ger Skipbrot lided a sinne Saluhialp/ecke
af ödru eñ af þui/ad þeir hafa mist Tru
na/ og hafa ecke truad Gude ad hañ mun
de halda þ hñ hefr j sinu Orde lofad og
tilsagt. Eñ nu vppa þad ad Truen sie stö
dug t bile ecke/ þa vottar heilög Ritning
ad vort Truar attkiere sie ecke falled j la
usan Sand/helldur stande a stödugñ Stei
ne/sem er sa riette hyrningar steinn Jesus
Christur/hañ sie þngeingen vm Forsialld

ed þñ

ed sín j þad allra helgasta/ og þar þyrer erum vier visser vppa vora Sæluhialp/ ⁊ þurfu hana ecke j nockurn mæta ad epa.

Vnte nu huór og eirn christen Madur vel og vandliga þar vm/ ad hñ sie stódug ur og stadfæstur j Truñe og epe þad ecke. Gud Fader hañ suer j sínu Orde eirn dyran Eid/ Ad so sannarlega sem hñ er lifande Gud þa vilie hañ ecke Dauda syndugs Mans/ helldur ad hñ gióre Jdran og life/ Ezech. 18. 33. So talar ⁊ Sonur Guds/ sín er Sañleikuren ⁊ seiger Komed aller til mín sem erud þreytter og mædder/ og lofar ad endurlæga þa/ Matth. 11. Vier er og líka heilagur Andi sem styrker ⁊ stadfester þesse verdug dyr mæt Ord/ ad Jesus sie j Heimen komen/ til þess ad gióra þa syndugu sæluholpna sem a hañ trua. Og med þui ad óll heilóg Ritning er samhlioda/ ad Gud vilie ecke fordæma þa Syndara sem Jdran gióra ⁊ trua a hans Son Jesum Christum helldur vilie hñ gióra þa sæluholpna vegna sins sonar Jesu Christi/ þa ma sa madur vera miög illur ⁊ ogudlegur/ sem ecke vill trua sínum Gude/ sem so dyran Eid

ſuared hefur/helldur lifa j ſiñe Efasemd

Og er þetta nu öñnr Greinen/eda añ ar ſa Partur ſem heyrer til S. Pals Ep terdæme/ad ef ſyndugur Madr giörer Jo ran/og höndlar Chriſtum med ſtadfaſtre Tru/og efar ecke/ þa mun Gud giöra hñ ſalufholpen/ſo ſem S. Paul og alla adra Utvalda.

Pridia Greinen

Nu epterfylger þad þridia og feina ſta/ſem er/ Pegar Maduren ſa ſynduge og riettruade/er fyrer Chriſti Nafns ſak er ordeñ fyrer Gude laus ok kuittur af ſin um Sektum og Syndum/er teken til Na dar og er orden riettlætur/hañ ſkal læra huörnen hñ eige ſidan ok vppfra þui ad li fa/ok ſier ad haga ok hegda/ſo hañ miſſe ecke Nad ok vinattu Guds. Ef nockur ep ter ſoddan Aflauſn ok Fyrergiefning Syn dafia medtekna/kañ ſtrax ad verda burt kalladur af þeſſum Heime/þa bliffur hñ an alls efa Guds barn og Erfinge eilifs Lifs/Nu ſkiedur þad/Gud añ oft opt leingra Lifs þar epter. Eñ af þui ad vi er þeñan verduga dyrmæta Fieſiod ſerum j holldlegum Kierū/þa kañ audvelldlega

ad

ad skie ad hañ þyrer oss glatest og spilles so vier missum hañ/ eda Kieren kunne ad brotna/ 2 Cor. 4. Þar þyrer liggr Magt a/ ad huôr og eirn siae sig vel vm kring/ ad hñ lifþe j Otta Drottins/ t giæte med Otta t vrædslu ad sine Salubialp. Og þar til þa heyrer sa þridie Partur og grein Epterdæmis eda þessarar Fyrermynd ar hins heilaga Pals/ sem er/ Ad hñ epter þeingna Mad og Fyrergiefning heþur orded allur añar Madur/ t heþur vppbyriad nytt Lif t Framþerde/ t alla Astundan alagt ad lifa christelega og gudlega.

Þuiad epter þad hñ vard þyrer Guds Mad t Myskun eitt sin snuen t vmvendr þa heþur hñ ecke snued sier aptur til þyrre Breytne sinar/ad lasta christnm ad nyu/ t ad opsækia Guds sôþnud/huad S. Petur kallar/ ad haþa vndanña epterdæme/ ad eta þad þeir haþa spwid/ 2 Pet. 2. edur Sunnañ sin sier velkia j sama saur/ hellbur/ heþur hann tekid til ad byria nyan Lifnad t nytt þramþerde. hñ heþur ecke teked Rad hia vollde t Blode/ og ecke leinge hugad sig vm huôrt hañ skylde jata t medkienña Jesum þyrer þañ saña Messiam. Heldur gieck hañ japnsnart jn j Sã

kundur og Skola Gydinga / vottande ad Jesus Christus være sañur Messias. Act 9. Og so hefur hañ elskad sitt Herra Jesum þar epter / ad Jesu naþn hefur hönū alldrei vr hiarta nie Muñe lided / ↄ valla verdur vppreiknad nie talid / huörsu opt ad Naþnid Jesu stendur j hans Pistlum og predikönum.

Vegna Jesu hefur hañ ↄ so elskad sina Mannga sem sialfþan sig / ↄ epter Megne ↄ mætte leitad vid ad þeir mættu verda saluholpner / ↄ þyrer Gude aþ hiarta oskad / ad ecke alleinasta þeir skylldu verda saluholpner sem hañ / helldur hefur hann oskad / ad vera böluadur aþ Christo þyrer Gydinga / sina Ættmeñ epter hollderne / huad þaheyrt mavera. Huöriar haskasitt der Opfoþner ↄ motgiörder hū lided hefur til Lands og Siaþar / aþ Gydingū ↄ heidingium / þyrer Jesu naþns saker / þar vm er margt skrifþad j Pistlenum til Cor. 12 So ad j Borgine Cesaria vard hönū illt j Sine / vegna þeirra sem aþriedu hönū ad þara vpp til Jerusalem / so hañ yrde þar ecke bunden me þiötradur / ↄ sagde / huad giöre þier graatande ↄ veinande / ad þier skurled mitt hiarta? Þviad eg er reidubw

en ecke

en/ecke ad eins ad læta mig binda/helldr
t eirnen ad deya j Jerusalem/vegna daud
rans Jesu. Slykt ma heita/ein sönn Jdrā
og Yþerboot.

Soddan uya hlydne/t slykt nytt þram
þerde t christelegt vill Gud haþa t heim-
ta aþ huörūm t einū sdrāde Manne/epter si
ne Kallan t embætte/þegar hū er þyrer
saña Tru hia Gude riettlætur ordē/þar
er ecke añad a Ferdū þyrer huörīū t einū/
sīn salubialpleg: vill verda. Og huört sīn
Madur snyr sier vpp eda nidur/eda a þar
dar Sydur/þa amiña hū aller hluter til
gadrækelegs Framþerdis/Thess. 4. Lyte
hū vpp yþer sig til Guds sīn hū heþr riet
lætan giört/þa er hū aþ hīm kallad: ecke
til Ohreinleika/ad liþa j Syndū t Glæpū
helldur til helgunar t heilar Framþerdis
So t heþr Christur þorinþært hūs Synder
vppa Trienu/vppa þ ad hū skylde deyia
þra Syndönū/liþa riettþerduglega t gud
leya: Lyte hū oþan þyrer sig/þa er þar
Sathan sīn hin klagar Nott t Dag þyrer
Gude/eþ hū syndgar aptur ad uyu. Lyte
hū a badar Sydur/þa sier hañ þar sīna
Mæmga/huöria hū a ecke ad hneyxla mz
sīnū Syndū/helldr mz godū Verkū t velgi
örningū

Erningum/skappa Mun þaussra Mana/ ⁊ lata sitt Lios lysa/so adrer Menn siae hans Godverk/⁊ prysse Gud a Himnū. Lyte hann ⁊ siae sig sialfan/ þa veit hann ad hann er ⁊ a ad vera/ ein ny Skiepna j Christo Jesu/skapadr til þess ad giòra god Verken og gāga þrautt j þm: Þaunen a huòr ⁊ einn madr sinn sier hepr snued til Gude/ ⁊ Jdrā hepr giòrt/gāga verduglega j sinu Kalle/ ⁊ Evangelio/ so eingē kunne til hans ad tala nòckud lastlegt. Hiner adrer sinn lifa epter Holldenu/ þr deya aptur þra Trune/⁊ þrra hid sidasta mū verda verra hinu þyrra/ þui Reide Gudz kiemur yper Bornen Vantruarenmar.

Og so sinn Herrā Jesus seiger j Gudspiallenu/ad eitt gott Trie bere godā Avòrt/enn sie Avòrturē illur/þa er þar ap auglost/ ad sa Madur hepr ongua rietta Tru/⁊ er ecke gott Trie/ Þui so skrifar Joh. huòr hann þikest þeckia Gud ⁊ helldr ecke hans bodord/ sa er Lygare/ Þui Truē an Verka sia er eingen riett lifande Tru/helldur ein daud Tru. Og þo ad so sie vier þaū ecke nie þorþienū Salubialpena mz vorū Verkū/ þa eru nòckrar merkelegar Greiner til þess/ huar þyrer Maduren christen a ad a

kunda

ſkunda god Verken: Þui eilijfft Lijf gieſſt ei þyrer god Verk/helldr er þ gæþa Guds j vorū Herra Jeſu Chriſto Ēn j þui eilijfſa Lijfenu añars heims þa koma þraū Averter godra Verkaña. Þui Gudræckie er til alls gagnleg/ ⁊ hefur Fyrer heit ſiū þraū mun koma/ bæde j þſſu Lijfe og i þui okomna.

So meiga nu aller ſia ⁊ heyra/ad Lærdomur vm Riettlæting hins ſynduga hia Gude/ þyrer Truna a Chriſtū tekur ecke j burt god Verken/ſo ſiū Papiſtar ranglega halldæ/helldur ſeigiū vier med S. Augustino. Bona opera non præcedunt juſtificandum, ſed ſequuntur juſtificatum. Þad er ad ſkilia/ Fyrſt verdur Madurenn þyrer Gude riettlætur/ſidan þa eptera/ þegar hū er riettlætur orden þa koma god Verkin þraū ſialfſkrafa. Og aþ allre Alvöru ærtu Menn ad hafa þrra ogudlegra Manna ord ⁊ Meiningar/ſiū ſeigia ad þr ſiū aþ Guds naad eru eitt ſiū rietlæter ordner þū ſie leyfelegt ad giöra huad þr vilia/⁊ ad ei miſſe þr Naad ⁊ Vnattu Guds med nöckre Synd: Þetta er eins ⁊ þad ſumer ſeigia ad vier ſiū endurleyſter erū aþ Chriſto/vier ſieum þrū og þrialſer þra Verkū

Lög

Lögmalsins/ og meigum liþa sem holld og Blod lyster.

Ecke so/ecke so þu godur christen Madur/ Þeink helldur þad Johañes seiger/ Giæd til ad þier giored rietta Avøxtu Idranareñar/ Matth. 3. Og so sin herra Jesus sagde til þess Manns sin 38. Aar haþe karlægur vered/ Nu ertu heilbrigdur orden/ sia þu nu til ad þu syndger ei ge optar/ so þig hende ecke añad verra/ Joh. 5. Og til Kuinnnar sinn hordome var þunden sagde hñ/ Haþe eingen þordæmt þig/ þa þordæme eg þig ecke/ helldur þardu æ syndga ecke þramar meir/ Johañes 8.

Eñ vm god verken ad tala/ þa eru þau miog veyk æ opullkomen/ Þviad so leinge sin vær liþū/ þa hoþū vier ad klaga þ sama sin S. Paall/ Rō. 7. Ad þ goda sin vier viliū giora þ gietū vier ecke giort/ og þ vonda sin vier viliū ecke giora þ giorū vier. So er nu vort Aiettlæte æ vor besta Verk/ ecke añad eñ sin saurugt klæde. Eñ herrā Jesus helldr þ til goda/ æ bæter vorn Bresst æ veykleika/ so hñ sie allt/ æ hm sie

allt

allt ad þacka. Þõ verkar j oss Jdranena Þõ giefur Truna ꝛ Riettlæted/ Þõ hylur vorn Veykleika.

Og er nu þetta hid þridia/ þad sem Epe erdæme S. Pals tilheyrer/ Sem er/ ad epter þ ossertu ap Gude Syndernar þyrergiefnar/ ꝛ vi er erum hia Gude riettlæter ordner/ þyrer Tru na/ þa eigum vier ad leggia allt Kapp/ og alla Astundan þar a/ ad veita Gude ẏlyone med allshærtudum godum Verkum/ huꝑ og eirn ep ter sine Kallan/ þa munum vier vissulega ecke a miss þara vid þa Sælu og Sæluhialp/ ap hue rre S. Pall gledur sig og sier hrosar/ med pull re Von ꝛ stadfæstu Trunadar trauste til Guds þar hañ so seiger/ Eg hef vel bareſt/ Eg hef mitt Skeid endad/ eg hef Truna geymt/ Nu hi edan j þra er mier þyrerbwen Korona Riett læresins/ huôria Drotten sa riettlæte Domare mun mier a þñ Deige giefa/ eñ ecke alleinaſta mier/ helldur ôllum þeim sem elska hans Tilko mu. Þessa Riettlæresins Koronu/ veite og gi epe oss ôllum lifande Gud/ Fader/ Sonur og hei lagur Ande/ sa sem er eirn og þreñur/ þreñ ur ꝛ eiñ/ eilyplega lofadur ꝛ blessadur vm Allder Allda/ Amen

FINIS

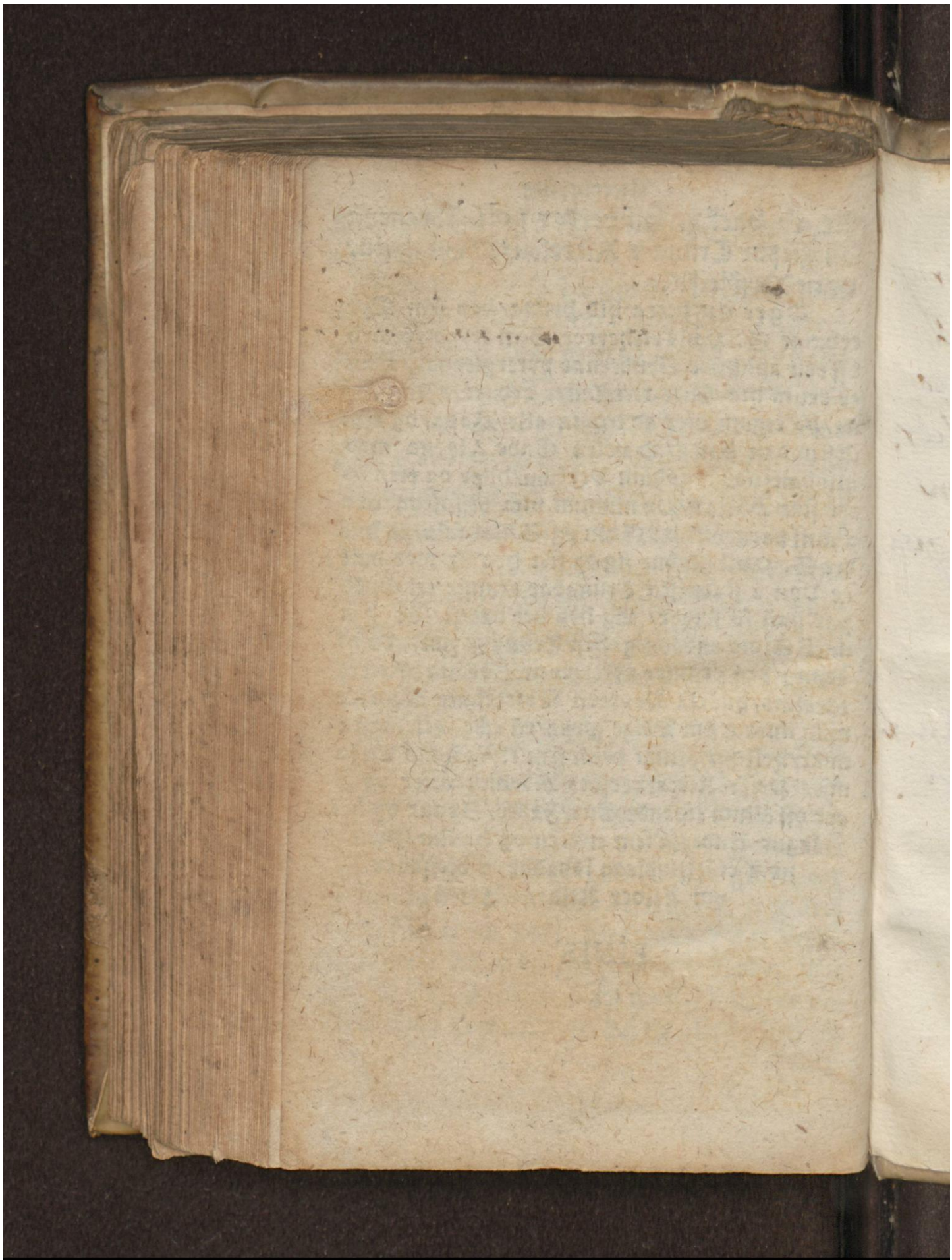

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

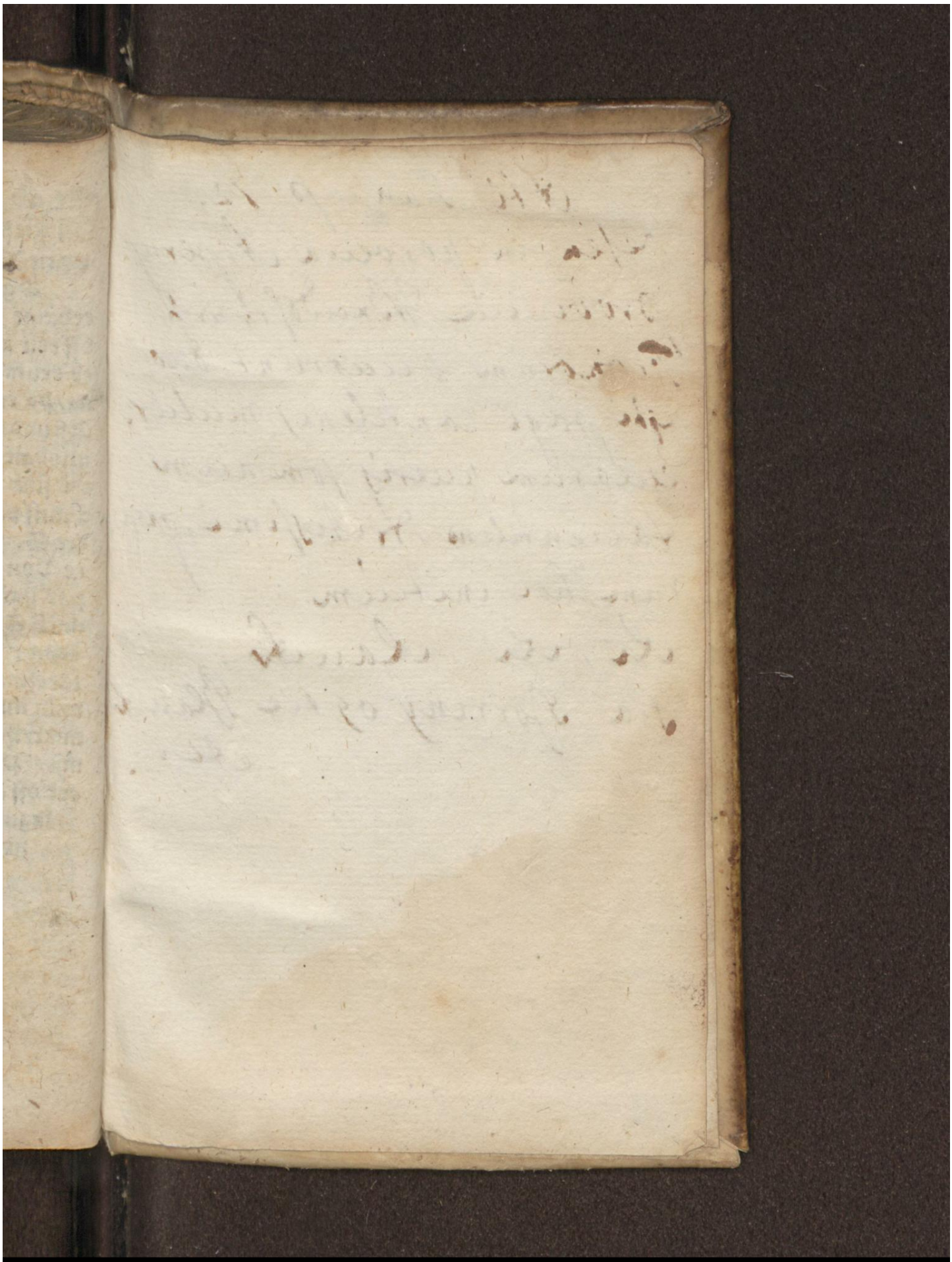

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Atl: Dan: p: 72.

Refert in provincia Asperup provinciæ Wendsyssel Fionorum occurrunt duo ejus pagi cantilenæ mulier, cularium pueris somnum facientium, triticissimi, quarum hoc initium:

Li, li, lam,
Fra Bjerring og tie Bland
&c:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 720 8° [1,-459]